

SAMBAND

No.104 December 1916

“Samband” utkommer hver maaned og er et literær-historisk skrift for norske hjem i Amerika. Det er et organ for bygdelaagbevægelsen og er særlig tilegnet bygdelaagenes historiske virksomhet. Abonnementspris \$1.00 aaret; enkelte hefter 10c hvert.

Utgives av SAMBAND PUBLISHING ASSOCIATION, 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Bestyrer og redaktør:

A. A. Veblen.

ISSUED MONTHLY AT MINNEAPOLIS, MINN.

Entered as second-class matter December 5, 1910, at the post office at Minneapolis, Minn., under the Act of March 3, 1879.

Ifølge overenskomst er medlemmer av **RINGERIKESLAGET**, som har betalt sin aarsavgift av en dollar, berettiget til at faa "Samband" et aar uten videre betaling. Skulde noget medlem ikke faa sit eksemplar av bladet regelmæssigt, saa bedes det straks meldt til undertegnede bestyrer av Samband. Se efter om navnet og hele adressen er nøiagtig trykt paa adresselappen, og meld enhver feil uten ophold. Naar nogen flytter eller av anden grund forandrer adresse, saa maa det straks meldes.

A. A. VEBLEN,
305 Walnut St. S.E., Minneapolis, Minn.

Samband

is a monthly magazine containing historical and biographical sketches from Norwegian settlements in America, besides old country folk-lore, tradition, and history; and is designed to be a magazine of general literary interest for the home. It is an organ for the **Bygdelag** movement in America. Subscription price, \$1.00 a year. Single copies, 10 cents.

Published at 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn., by the **SAMBAND PUBLISHING ASSOCIATION**.

Manager and Editor, A. A. Veblen.

305 Walnut St. S. E., Minneapolis, Minn.

Indhold av No. 104, December, 1916.

	Side.
De første aar ved St. Olaf College. Mrs. Anna Mohn	
— VII	65
Lidt nybyggerhistorie fra Spring Grove og omegn.	
O. S. Johnson—XXII.	68
Demokratisk tankegang og norsk embedsaristokratisme. Juul Dieserud	74
Valdriser i Door County, Wis. Av A.—VI.	81
Udvandringshistorie fra Ringerikesbygderne. O. S. Johnson—V.	88
En norsk bygds historie. Olav Redal—VII.	101
Fællesraadets organisationsmøte. L. P. Thorkveen	116
Reunion av indvandrere fra 1861. Sam Thompson..	120
Til medlemmer av Ringerikeslaget. O. S. Johnson..	122
Maren Michelet: "Glimpses from Agnes Wergeland's Life"	124
Agnes Wergeland: "Slavery in Germanic Society" og "The Working Classes in France"	125
Tore Ey: "Vang og Slire"	127
Juledigt. Martin Ødegard	128

Samband.

No. 104

December

1916

De første aar ved St. Olaf College.

Mrs. Anna E. Mohn.

VII.

§ 1878—'79 brugte gutterne ved St. Olaf skolen kaded-luer, som regel. Lidt militær øvelse blev der ogsaa gjort for-følg med, især vaar og høst. Der er endog et fotografi opbe-varet af et kompani af gutter med nævnte luer, og med ame-rikanisk og norsk flag i spidjen.

En af gutterne maatte tjene som postbud, og maatte to gange om dagen gaa til byen efter post, bærende en postkæf, som undertiden blev temmelig tung. Det blev paaftaaet at Willie Jensen ifra St. Paul, gjorde turen til og fra byen, med post, paa femten minutter, noget som syntes næsten utroligt.

§ Sommerferien maatte bestyreren reise omkring i menig-hederne for at samle midler til skolens drift. Derved blev sko-len ogsaa mere kjendt, og folk fik mere interesse for den ved den opofrelse de gjorde for dens ophold.

Den 6te november 1879 blev den gamle bygning i noget forbedret form og paa permanent grund, indviet med passende ceremonier og taget i brug som skolens „Ladies' Hall." Past. Miuus holdt i skolens forsamlingsaal en tale for anlednin-gen, hvorefter han paa det hjerteligste takkede Mr. og Mrs. Harald Thorson for den godhed de atter hadde bevist skolen, ved at gjøre det muligt for den at indkvartere dens kvindelige elever i særskilt bygning. Derefter begav forsamlingen sig i procession over til bygningen, som blev høitidelig indviet

af Pastor Muus. Et offer optoges derpaa til hjælp med indredningen. Miss Vina Koren var dette aar preceptress og musiklærerinde ved skolen.

Prof. Teisberg med familie var de første som flyttet ind i Ladies' Hall, dernæst Miss Koren med de unge damer som da var tilstede. Omgivelserne af bygningen var i den første tid en „forest primeval“, saa det hændte et par gange at de mindre hæderlige af byens gutter valgte dette sted til at øve sig i at agere Younger Brothers, til ikke saa liden skræk og ubehagelighed for indbyggerne. Det hændte ogsaa at der var fare for skogbrand. Naar der hertil var mosquitos, wood-ticks og burrer i massevis, kan man gjerne sige, at de første indbyggere i Ladies' Hall havde adskilligt at kæmpe med, som nutildags undgaaes.

Miss Koren blev her kun et aar. Det næste aar var det Prof. Rice af Carleton College, assisteret af en Miss Ruddoc, som underviste i musik ved St. Olaf. Derefter kom Miss Margaret O'Brien, fra Faribault, som blev her i syv aar som preceptress og lærerinde i musik. Dertil spillede hun orgel ved gudstjenesterne for menigheden og skolen. Miss O'Brien var særdeles agtet og afholdt, baade af lærere og elever. Hun var kvindelig og sympatetisk, og havde dertil en særegen evne til at anskaffe passende og interessant underholdning for eleverne, noget som ogsaa trængtes. Det var almindeligt i denne tid at elever og lærere samledes hver høitidsdag om eftermiddagen, til kaffe i skolens spisesal, og i julehelgen om aftenene, til fælles fornøjelse. Det blev senere tilladt eleverne under opsyn, at lege i spisesalen hver fridags aften. Gutterne maatte ved disse anledninger trække de lange spisebord ud i gangen for at give plads. Dette syntes jeg var et helt arbejde, men jeg hørte aldrig nogen af dem klage over anstrængelsen. Naar saa aftenen var over, maatte alting paa sin plads igjen.

Eleverne udgav et blad de første aar i den nye bygning. Det var haandskrevet og udstyret efter den tids vis, men vakte ikke saa liden opsigt. Prof. Grose, som dengang var elev ved skolen, og maaske tillige „redaktør“ har endnu nogle numre af dette interessante blad.

Efterat den første St. Olaf bygning blev flyttet ifra byen, havde menigheden i byen, som før sagt, sine gudstjenester i skolens forsamlingsaal, senere i den kirke paa vestsiden som nu tilhører den danske menighed her, en kort tid ogsaa i Moravian-kirken.

Høsten 1881 fik menigheden sin egen kirke indviet af Past. Muus, assisteret af Past. Quammen, som var dens første prest. Menigheden endte saaledes sin vandring fra sted til sted ved at saa permanent hjem. Mohn vedblev fremdeles at være dens prest.

Samme høst som kirken blev indviet kom Prof. Jelland til St. Olaf som lærer. Han bodde for det første i hovedbygningen. Senere, efter at han i mai 1883 blev gift, bodde han med familie mange aar i St. Olafs Ladies' Hall. Han gjorde meget til at forfjønne grunden rundt bygningen, med at nedhugge overflødige træer og plante rosenbuske og blomster, til velbehag for dens indbyggere. Han har ligeledes arbejdet meget for bibliotekets velst, og med at bevare skolens historie i billeder. Det første og eneste bryllup som blev holdt i skolens forsamlingsaal var det for Prof. og Mrs. Jelland. Mr. og Mrs. Siverts, nu boende i Morris, Minn., var det første par som blev viet i Collegen.

I begyndelsen af 80-aarene blev der indsat en forhøining i den ene ende af salen, og et med sceneri smukt udarbejdet, „rolling curtain“ ophængt til brug ved aftenunderholdning, med tableaur og lignende. Gutterne paatog sig snefferarbej-

det og skolepigerne hjalp til med at samle midler til dækning af udgifterne.

Vi havde ingen commencementfejtligheder i den tid. Julehøitiden, 17de mai festlighederne og den 6te november, med nu og da en aftenunderholdning, var det hele. Førsteklasses foredrag og koncerter var der dog altid adgang til i byen. Northfield havde i disse aar besøg af flige mænd som Wendel Phillips, Henry Ward Beecher, Bjørnsterne Bjørnson og Will Carleton; af koncerter: The German Sessian Band, Boston Philharmonic Club, Camilla Urso, Remenyi og deslige.

Det var i grunden en nok saa lykkelig familie som opholdt sig ved St. Olaf skolen i den tid, og naar en skurrende lyd hørtes i gangene, bebudende udflytning af kufferter, havde det altid noget vemodigt ved sig, thi da var atter et skoleaar kommet til sin ende. (Fortsættes.)

Lidt nybyggerhistorie fra Spring Grove og omegn.

D. S. Johnson.

XXII.

Selge Pedersen Børtnes fra Nes sogn, Hallingdal, var født den 20de februar 1793. Selges søffende var Halvor, født 1798, Barbro, født 1779, Bergit, født 1784, samt Ragnild, født 1780. Selge blev først gift med Randi Tidemandsdatter Narum fra Gol. Deres børn var: Peder, Tidemand, John og Østen. Peder var født den 16de mars 1815 og udvandrede til Amerika i 1846. Han opholdt sig en kort tid i Rock County, Wisconsin, reiste saa til Californias guldminer, hvorfra han sporløst forsvandt, saa man hørte aldrig mere fra ham. Tidemand var født 13de februar 1818 og John var født 5te mars 1822. Begge udvandrede til Amerika og bosatte sig i Rock County, Wis., hvor de bodde til sin død. Østen

var født den 14de november 1828. Han kom til Rock Co., Wis., i 1848 og blev der etpar aar.

Ud paa høsten 1850 reiste Østen Børtnes og en ved navn Halvor Haugen (siges, fra Numedal) til Minnesota. De gik med dampskib op efter Mississippien og det var dengang ingen byer mellem La Crosse, Wis., og St. Paul, Minn. Dampskibet stansede kun paa enkelte steder for at ta ind ved. Ved en af disse vedstationer blev Børtnes og Haugen tilbudt arbejde og gik da iland hvor byen Red Wing nu er. De arbejdede da der med at lægge grundmuren til en handelsbutik som var den første i Red Wing og Goodhue County. Den næste vaar reiste Østen Børtnes til St. Paul, medens Halvor Haugen forblev i Red Wing, hvor han gik i kompaniskab med en ved navn Snow og byggede et kalkbrænderi.

Østen opholdt sig i St. Paul og omliggende trafter indtil 1855. Da kom han til Blackhammer, hvor han købte land og grundede der sit hjem som farmer. Han blev gift med Helene Larsdatter Lerén. Hun var født den 19de mars 1831 af forældrene Lars Jørgensen og hustru Maren Thomasdatter fra Tolgens prestegjæld, Østerdalen. I deres egteskab har de hat otte børn hvoraf to døde i en ung alder. De som voksede op er følgende: Lars, gift med Sophie, født Rustan, er bosat paa Blooming Prairie, Minn. Randi, gift med Tosten Johnson, bor i Little Fork, Minn. Selge, gift med Kari, født Bergsrud, bor paa farsfarmen i Blackhammer. Thora, gift med Albert Johnson, bor i Harmony, Minn. Lina blev gift med John Børtnes og flyttede til Brookings, S. Dak. Hun er nu død.

Østen Børtnes døde efter et virksomt liv i 1889, medens enken endnu lever og bor i Harmony, Minn.

Selge Østensens Børtnes er en praktisk farmer og en oplyst mand, der indehar forskellige tillidshverv i townet. Hustruen

Kari er datter til en af banebryderne i Blackhammer, nemlig Selge Bergsrud og hustru Mari fra Sofnedalen, Ringerike.

Naar reisende besøger Vestkystens fjorde i Norge, og kommer ind i munden af Nerstrandfjord, Kjøylke eller Stavanger, ligger der en gruppe av øer som kaldes „Stjernerø“, ialt syv i tallet, der er beboet og opbygget til syv vakre gaarde, hvoraf nogle kaldes Teg eller Ekegaardene. Paa en af disse gaarde fødtes i aaret 1808 Knut Olsen Eif, af forældrene Ole og hustru Cezila. Der voksede han op til moden mand og blev gift med Martha Knutsdatter, fra en af nabogaardene ogsaa kaldt Eif. Hun var født den 12te november 1806, af forældrene Knut Eif og hustru Ellen.

§ 1849 udvandrede Knut Olsen Eif og hustru, samt to af de mindste børnene til Amerika og kom til Jefferson Prairie, Wisconsin, hvor de foreløbig stoppede en tid; men det var et dødens og uhyggens land de kom til, da koleraen rasede over jettlementet og bortrykkede mange af dem, som var komne fra Norge med store forhaabninger om landet og dets mange fremtidsmuligheder. En søster til Knut døde og ligesaa et af hans barn. Da de blev angrebet af sygdommen blev hele familien indestængt i kwarantæne sliq, at de maatte krabbe paa alle fire ud efter maden, naar den blev bragt til dem. Da de, som døde af familien, skulde begraves, blev en kasse sammenflaaet af uhyggede bord, skjvet ind til dem gennem denne lille aabning, ligene blev væltet op i, Iof blev spigret paa og det hele skjvet ud igjen og modtat af vedkommende, som begrov dem. Na, ingen kan tilfulde forestille sig den sorg, savn og knuste forhaabninger som disse nybyggere maatte gennemgaa under koleraepidemien i aarene 1849 til 53. Men disse banebrydere tabte dog ikke modet, hvor bedrøveligt det end saa ud, idet de mistet den ene efter den anden af sine Ejære. Nei, de havde en uroffelig tro paa Guds førelse, at han, som havde

sendt dem modgang, ogsaa vilde lade blidere dage oprinde og de blev heller ikke skuffet.

§ 1852 kom de reiserende af børnene efter til Amerika og i 1853 forlod familien Eif Jefferjon Prairie og kom til Blackhammer, Minn. Der kjøbte de regjeringsland og grundede der sit fremtidshjem. Familien bestod da af Knut Olsen og hustru Martha, samt børnene Ole, Knut, John, Cezila og Elen. Ole blev gift med Martha, født Valtinsen, og bodde paa Blackhammer i tre aar og flytted jaa ud til Otter Tail County, Minn. Hustruen er nu død.

Ole tjente ogsaa i borgerkrigen fra 1864 til frigens slut. Han var indlemmet i kompani D of the First Minnesota Heavy Artillery. John blev gift med Kristi, født Randberg, og flytted til Ada, Minn. Han er nu død. Cezila, gift med Torfel Magejen er ogsaa nu død. Elen, gift med Hans Valder, bor i Newbury, Minn. Knut som nu bor paa farsfarmen er født den 25de juni 1841. Han blev gift med Maren, født Dammen. Hendes forældre var Hans Dammen og hustru Kari Trulsdatter Bjerke, fra Tyriftranden, Ringerike. Deres børn er: Cornelius, gift med Julia, født P. Glæserud, nu død. Helmer, gift med Marie, født Solum, bor paa Blackhammer. Martin blev gift med Ida, født Landsværk. Karl, gift med Cornelia, født Storeby, bor i Wild Rice, Williams County, N. Dak., han driver bankforretning og kommissionshandel af land. Sara, gift med Oskar Dahl, bruger svigerfaderens farm.

Knut Olsen Eif døde 1908 og opnaadde en alder af 100 aar. Hans hustru Maratha døde i 1896, 90 aar gammel.

Som før sagt var Knut Olsen Eif og hans familie af de første som bojatte sig paa Blackhammer. Han tog i besiddelse det land som var braget af Ed. Stevens — den første hvibe mand som kom til Blackhammer — fordi der ikke fandtes aabent vand. Landet var ganske fladt med rig, jort muldjor-

hvilende paa et underlag af ler; men der fandtes ikke aabent vand, saa det var sandelig forbundet med stort besvær og et slidsomt arbejde, at skaffe vand til baade folk og fæ fra vandkilder nede i dalsænkningerne. Knut Knutsen fortalte, at snart efter de var komne der med sit flytningsgods fra Wisconsin, vilde hans mor søge at finde en vandkilde, og drog afsted gennem den fra urtiden oppokste skog og det lange græs, for om mulig at finde vand; men ukjendt med terrænet vedblev hun at gaa og gaa indtil mørket kom, uden at finde veien tilbage. Tilslut maatte hun sætte sig for at oppebie morgens komme. Som ventelig var blev mand og børn høiligen forkræftet over at moderen ikke kom tilbage om kvelden og drog ud at lede efter hende; men mørket tvang dem til at opgi søgningen om kvelden. Morgenen efter, da det første dagsljær viste sig, ilede de ud for at lede igjen og var da saa heldig at finde hende paa det sted hun havde maattet overnatte.

Efter boremassinen var opfundet og kom i brug maatte man gaa ned omtrent 300 fod, men fandt da vand nok til den store kreaturbesætnings og husholdnings brug.

Knut Eif har været en dygtig farmer, der ikke alene har dyrket jorden saa den har baaret hundrede fald, men han har bygget op prægtige huse og indrettet dem paa en praktisk maade baade i ko og hestestald.

Valtin Valtinsen var ogsaa født og oppokset ved Stavan-gerkanten. Han udbandrede til Amerika antagelig i begyndelsen af 1850-aarene og opholdt sig først tre aar i Michigan, kom saa til Blackhammer, hvor han købte regjeringsland efter den da fastsatte pris \$1.25 per acre. Han blev gift med en pige ved navn Dorteia og deres børn er følgende: Marthea, Fredrika, Sine, Olaus, Søren, Valtin, Fredrik og Gabriel. Fredrik blev gift med Bellerst, født Landa, og bor nu i Otter

Tail County, Minn. De fleste af de andre børn bor ogsaa i samme County.

Som bevis for jettlementernes udvikling fra den tid landet blev kjøbt af regjeringen og til nu, kan anføres, at det land, som Valtin Valtinsen købte for \$1.25 pr. acre, blev for omtrent et aar siden solgt for 150 dollars pr. acre, og bruges som farmingsland nu som dengang og dog er ikke landprisen her endnu paa toppen.

Peder A. Aaberg er fra Sogndal, født 1844, i nærheden af det historiske mindested Jimreite, hvor Erling Skaffes søn kong Magnus faldt for Sverre Sigurdson og hans Birkebeinere, samt er det i nærheden deraf det bekjendte Nordnes, hvor en høi Bautaften staar. Hans forældre var Anders Pedersen Aaberg og hustru Anna Skafsdatter Ugland. Hans fader var to gange gift og havde i første egteskab to gutter ved navn Peder og Skaf, der begge udvandrede til Amerika flere aar forud, før Peder af andet egteskab rejste. I 1872 kom den ene af disse brødre tilbage til hjembygden paa et kort besøg og da besluttede Peder at følge ham til Amerika. Han kom da til Stoughton, Wis., hvor han opholdt sig omtrent et aar. Han flyttede saa til Iowa, hvor han opholdt sig i nogle aar og kom i 1883 til Blackhammer, hvor han købte land og bosatte sig der som farmer.

I 1876 blev han gift med Ingeborg, født Bergkvam. Deres børn, et dusin i tallet, er følgende: Andrew, gift med Stelia, født Stigen, flyttet til Nord Dakota, er nu død. Johan bor ved New Rockford, N. Dak., hvor han driver forretning som bygmester. Henry hjemme hos forældrene. Peter, gift med Marie, født Jordhøi, er farmer ved Wildrice, N. Dak. Karl, gift og bor ved Ambrose, N. Dak. Jens og Bennie bor ved Crossby, N. Dak., hvor de driver farming. Marie, gift med Gutorm Otternes, bor paa Blackhammer. Anna, gift

med Albert Milten, bor i Newville County, Minn. Karen, gift med Nils D. Sellan, bor ved Wildrice, N. Dak. Ida og Mathilde hjemme.

Af de ovenfor nævnte halvbrødre til Peder bor nu Skaf ved Arnegaard, N. Dak. og Peder i Harmony, Minn. Peder er nu nær indpaa 80 aar. For omtrent et aar siden folgte P. A. Aaberg sin farm paa Blackhammer og flyttede til Spring Grove, hvor han nu har sit hjem.

Lars Sindreng kom til Blackhammer i 1854 og kjøbte sig land som han bodde paa til sin død. Sønnen Ole overtog da farmen. Han blev gift med Lilla Olsen.

En ved navn Halvor Olsen kom til Blackhammer i 1853 og bosatte sig der en kort tid, men folgte ud og flytted til den vestre del af staten. Ligesaa en ved navn Kristoffer Eriksen.

(Fortjættes.)

Demokratisk tankegang og norsk embedsaristokratiisme.

I denne forfærdelige tid, da saa mange av vore dyre idealer synes haabløst væltet i grus, gaar det sikkerlig mange av os ældre slikt, at vi for fremtiden fristes til aldrig mer at bryte en lanse for, hvad der kan ligge os paa hjerte. De sidste par aar har jo vist, at menneskene endnu basser omkring i det rene barbari. Ret og retfærd, fremskridt, humane idealer, man næsten blues over at ta dem i sin mund. De største og mægtigste folkforbund, de der raader over den rummeligste pengefæk og de vældigste kanoner, faar overmagten og dermed retten paa sin side uten hensyn til, om de repræsenterer en værdifuldere mennesketype og høiere almene formaal end de andre, der sættes mot væg. Og det er ovenikjøpet de fremmeligste nationer paa denne vesle klode, tilhørende den samme som man almindeligvis antar høiest udviklede hovedrace, der nu an-

spænder alle kræfter for at tynne hverandre og nedjænke hverandre i en bundløs gjæld, der vil hvile som en ond mare over talrike kommende flegter.

Der gives dem, der har mistro nok til den herskende overklasse i alle lande, særlig fyrster og adel, til at mene, at denne selvmorderiske krig i stor utstrækning skyldes deres frygt for den demokratiske, og særlig den om sig gripende socialistiske bevægelse, der i de senere aartier mer og mer har syntes at true deres særstilling som samfundets stykled. Vi vet av historien, at den slags infernaliske maskinationer har været utflækket og sat i verk før i tiden og mulig er det sikkerlig, at de ogsaa spillet en rolle ved den sidste verdensbrands forhistorie. Sikker er det ialfald, at de knurrende og altid mere vaagne arbejdende masser nu har faat andre ting at tænke paa end omstyrningen av en uretfærdig samfundsordning, og at de sandsynligvis i lange tider vil mangle mod og evne til med velt at hævde de gamle demokratiske idealer.

Imidlertid gjælder det vel ikke at tape modet. Disse idealer har heldigvis skutt for sterkt velt i menneskenes bevissthet til at falde for det første alvorlige vindstøt. De er nedlagt i talløse talentfulde bøker og skrifter, der opbevares omkring i de store og smaa biblioteker, og ingen kalif vil heretter bli mægtig nok til at dømme denne litteratur til baalet under paastud av, at den enten er overflødig eller skadelig. Den individuelle likhets store tanke er engang sat ind i verden og vil aldrig kunne dø, blandt andet fordi den i sin fuldkomne sikkelse er et ideal, der aldrig helt vil kunne naaes. Ikke den naturlige lighet, der gjør alle fatte like graa, men den store menneskelige lighet for loven og den størst mulige anledning for de forskjellige individer til at ta tilsprang fra det samme springbret, til at begynde kapløpet som sin egen lyses fmed paa nogenlunde like vilkaar med de heldigst stillede —

uten at hine, som nu, tilstaaes en ganske ødelæggende „handicap“.

Det er denne lighed man endnu i saa høi grad savner, selv i de samfund der tilskyndeladende er naadd længst i retning av omstyrtning av gamle privilegier og indforlivelse av demokratiske institutioner. Det er denne lighed man fremdeles har den bedste anledning til at slaa slag for selv i lande som de Forenede Stater og Norge, hvor den overfladiske patriotisme er tilbøielig til at sole sig i bevisstheten om, at alt er saa godt og vel i den retning, som det overhodet kan og bør være.

Jeg har i „Samband“ i en tidligere artikel søgt at gi et billede av den ihærdige kamp, som overklasserne i Norge førte mot demokratisk utjevning i løpet av det 19de aarhundrede, og som i 1884 endte med et knusende nederlag jærlig for det gamle embedsariistokrati, der notorisk i stor utstrækning tilhørte unorske folkeslag, det store indsig under det nedværdigende danskevælde*)

Der gives overfladiske og mudrede hjerner, der søker at hævde, at nu er endelig den hellige grav vel forvaret i Norge, at demokratisk tankegang sitter trykt i høisædet, at efterkommerne av de gamle embedsfamilier er helt gjennomshret av norsk tankegang, og at man trøstlig kan la dem vedbli med at indta ledende stillinger paa alle omraader, paa trods av deres fremmede navne. De forsøker ihærdig at kaste et tanshetens slør over den historiske utvikling i landet, og synes det er fuldt i sin orden, at ved aar 1916 til eksempel det norske universitetets rektor heter Von Munthe av Morgenstierne og notorisk vandt sin stilling væsentlig paa grund av en formue, der sætter ham istand til at repræsenterere, samt at endog en forening, hvis formaal er at styrke forbindelsen mellem medlem-

*) „Samband“ No. 84, April, 1915.—Red.

mer av den norske race, helt ut styres og stelles med av folk, der ifølge blodet ikke tilhører denne folkeart, hvad deres navne paa det tydeligste beviser.

Jeg er for min del helt uenig i dette syn paa tingen, og jeg har bestemt mig til efter evne at være med paa at motarbeide det, netop fordi det i det sidste har git sig utslag, der berører ogsaa os norske amerikanere, tiltrods for at vi nu tilhører en anden nation.

Det er vistnok en uimotsigelig fjendsgjerning, at den alt overveiende del av den norske indvandring til de Forenede Stater bestaar av bønder, husmænd, arbeidere og smaaborgere av ekte norsk rot, saa at man i de forskjellige stibskifter vilde maatte lete med lys og lygte efter fremmede, unationale navne. Ikke deistomindre er der dog i tidens løp tilflydt bort samfund adskillige hundreder, der i Norge tilhørte overklassen, og som da gjerne er utstyret med navne, der har en fremmed klang, og som i overensstemmelse hermed ofte er utgaat fra de i Norge forholdsvis sent indflyttede slegter.

Det kuriøse og unaturlige er nu — ikke at disse individer som regel anjer sig for en smule gjæbere end de andre og i kraft derav venter at bli set op til som ledere, hvor de slaar sig ned; men at hine bærere av de jevne norske navne, øieblikkelig er villig til at bøie kne for det, som nu engang er gaat ind i deres bevissthet som et finere og grommere folkesærd. Jeg kalder denne følelse unaturlig og fremfor alt skadelig, fordi den vidner om en jørgelig mangel paa selvtillid og agtelse for ens eget, uten hvilke ingen folkeart kan gjøre sig tilbørlig gjældende eller naat frem til utvikling av sine bedste evner, særlig i et land hvor alverdens racer har møtt frem til kappestrid.

Det gale er ikke, at hine efterkommere av danske og tyske slegter, som skjebnens gunst i sin tid tildelte rollen som em-

bedsaristokrati i Norge, er fylt av den selvtillid, som det gir at mene sig født av godtfolk, men det gale er at saa mange av os andre gaar omfring med smaa husmandsfsjæle, fordi vi bærer paa navne, der vidner om, at vor æt ikke tilhører den berømmelige norsk-danske embeds- og overklasse, som i sin tid under vingen av en fremmed og notorisk ubegabet kongecæt skaltet og valtet med vore forfædres stel, som de fandt for godt.

Det er denne husmandsaand, denne mangel paa tillid til og tro paa vort eget, som vi med død og magt maa bli kvit, om vi nogeninde skal vente at gjøre vor folkeæt ære herover i det vældige land, hvor snart jagt alle jordens nationer har sat stevne. Og der er heldigvis absolut ingen grund, hvorfor en mand hvis forfædre var norske bønder eller husmænd eller arbeidere skulde gaa omfring og føle sig liten og usel i sammenligning med andre, hvis han ellers har godt to i sig. Ti anden og tredje generation iblandt os har længt frembragt en række mænd, der har bevisst at racen er god, et bevis der forøvrig var overlødig for dem, der kjender en smule til den politiske og økonomiske udvikling i vort gamle moderland i det sidste hundrebaar.

Det er heldigvis ikke nødvendig og vilde heller ikke være pent at reise nogenlags klasseforsølgelse mot dem, der har det uheld at bære unorske navne og tilhøre forholdsvis sent til Norge indflyttede familier. Der findes uimotsagt overmaate dygtige og bra folk iblandt dem, hvis evner man har bruk for baade herover og i vort gamle fædreland. Men det er paatide, at vi som tilhører den oprindelige befolkning eller idetmindste den race der tok landet i besiddelse og i stor utstrækning ryddet og opdyrket det for ca. 2000 aar siden, ophører med denne uselige vanagt for os selv og denne nedværdigende knæbøining for det og for dem der bærer et utenlandsk stempel. La

hver mand og kvinde saavidt mulig staa paa egne ben og indta den plads de tilkommer i kraft av sine personlige evner. Og la ikke længere indflytterætten flyte mafelig ind i ledende stillinger, blot fordi slekten kan peke tilbake paa nogen prester og futer av fremmed byrd, der sik fotfæste i vort gamle fædreland under den mørkeste og mest ydmygende periode av dets tilværelse.

„Præl ei av fædres ære, hver har blot sin! Kan du ei spænde buen, er den ei din.“ Denne gamle sætning er endnu den dag idag fylt med sund sans og i pakt med sand demokratisk tankegang. Det er vistnok saa, at det er og bør være et godt arbejds for en mand at være født av bra folk. Den som selv har skapt sig et godt og agtet navn, vil sikkerlig med rette ønske at hans efterkommere skal i nogen grad nyte godt av det. Men fuldt ut i overensstemmelse med saavel den sande utviklingslære som med ideen om likhet og brorskap er kun den gyldne regel, at hver borger i et samfund værdsættes efter sine egne egenkaper og faar lov at delta i kappstriden paa vilkaar, der saavidt mulig holder ætkehensyn utenfor. Kun paa den vis vil et samfund opnaa at se den bedste felespiller sat paa den viktigste plads i orkesteret — hvad det selvsagt er bedst kjent med.

Redskriveren av disse linjer har jaat høre ondt, fordi han her forleden anvendte disse principper paa en bevægelse, som vi norsk-amerikanere bør støtte og allerede har ydet den vildeste tilslutning, nemlig den der har git sig utslag i Nordmandsforbundet. Jeg fremholdt, at det for mig stillet sig som en ydmygende foreteelse, at et forbund av nordmænd endnu i det Herrens aar 1916 skal omtrent helt og holdent stelles med av folk, der paatagelig bærer indflytternavnene og notorisk kun er nordmænd av forholdsvis fersk dato. Der laa ikke heri nogen bebreidelse mot de herrer, der er identificeret med for-

bundets organ, og særlig ikke mot den mand, dr. F. Gade, der med megen opofrelse og dygtighet har sat tanken ut i livet. Det var mere ment som en bebreidelse rettet mot os selv, fordi vi, efterkommerne av de dypt fornødrede nordmænd, der i den mørke dansketid endog var uselige nok til at kaste paa baaten sit eget sprog, engang uten sammenligning det gjæveste i Norden — fordi vi endnu ikke var komne langt nok til at ha en haand i hanke med ledelsen av det forbund, der skulde holde os samlet som race, hvor vi end findes i verden.

For mig stiller sig dette hynspunkt saa liketil og selvindlysende, at jeg fremdeles tror man blot behøver at peke paa det for at bringe hver nordmand og norsk-amerikaner med vaaken æres- og racefølelse til at indse dets berettigelse. Det bør ha raad til at staa paa egne ben uten tilføielse av en fritif, som jeg og mange med mig mener med fuld føie kunde rettes mot en del av det indhold, som forbundets tidskrift fra tid til anden har indeholdt særlig om norsk-amerikanske forhold. Vor væsentlige indvending mot det er, at det tildels har været partif, dikteret av klikehensyn, av norsk overklassehensyn, og iblandt av smaalig hevnjerrighet mot personer, der ikke stod i kridthuset, — ikke saa meget ved hvad der er sagt, som ved hvad der er systematisk fortiet. Hvorfor ikke la disse utklip av norsk-amerikanske blade besørge i Norge av en upartif mand, der har sympati med demokratif tankegang og særlig med den vigtige nationale sak, der for tiden er oppe i Norge?

Tilslut en liten beskeden henvendelse til de norsk-amerikanere, der herover har samlet sig en vakker formue. Nordmandsforbundet bør ha sit eget hus og besidder allerede et fond paa ca. 20,000 kroner. Denne bygning vil væsentlig bli til hygge og nytte for norsk-amerikanere paa besøk i gamleslandet. Hvorfor ikke her gjøre et reallt grep ned i lommen, saa det ikke skal bli sagt om os, at vi var smaalige og lusket nok til

at la andre reise en institution, der særlig blir tilbødte for os? Hvilken ganske anden hygge og glæde kan vi ikke faa av huset, om vi tør si, at det er vort, i stor utstrækning bygget for vore egne penge!

Washington, D. C., 1ste november, 1916.

Juul Dieserud.

Valdriiser i Door County, Wis.

VI.

Anders Trondson Nanum, almindelig kaldt Andris i Myr'n, fra Skrautbaal, Valdriis, kom her tillands i 1868, holdt sig i Manitowoc County til han i 1870 eller '71 flyttede paa et stykke land i nordre ende af Kewaunee County. Dette landstykke folgte han senere til Arnt Anderson, som før er omtalt. Anders flyttede saa ind i town of Forestville, Door County, fik sig her en otti land med svært flog paa, hvor han, lik de øvrige her, ryddet og bygget, men som han hidtil hadde været uden livsledfagerinde, kom han tilfidsit i den tanke, at: „det er ikke godt at mennesket er alene.“ Den 6te januar (trettedagen) 1883 blev han gift med pigen Sigrid E. Biste. (Denne Bistefamilie vil bli nærmere omtalt senere). Anders og hustru holdt paa med farming saalænge helsta og kræsterne holdt ud, men som disse slog fejl og de ingen børn fik til at hjælpe sig paa farmen, folgte de ud til Ed. Wigstad, flyttede til Sawyer, Wis., bygde sig op et vakker hus og bor nu der. I sine bedste aar var Anders en haade stor og sterk kar, men desuagtet var han ikke af disse som vidste af at han besad overordentlige kræfter, thi han brugte ikke sine kræfter til at gjøre andre mennesker noget ondt, hverken paa liv eller lemmer, som tildels er tilfældet med andre der neppe har stort mere end det halve af hans legemlige styrke. Anders Trondson, som han nu kaldtes, var

med da Lanum menighed stiftedes og tilhørte denne til han bofattede sig i Sawyer; men efter han og hustruen flyttede did hører de til Way View menighed, som for nærværende har pastor E. L. Rogne til sin prest.

Zver Wilson (Zvar de Bøgen) og hustru Ranbeig, fra nordre Murdal, Valdres, kom hertilands i 1866. De opholdt sig ogsaa i Manitowoc County til de i 1870 flyttede til town of Clay Banks, Door County. Her byggede de sig hus, først paa et landstykke og da dette blev taget fra dem, byggede de paany paa et andet stykke land. Her bodde de, og familien forøgedes lidt om sen saa børneflokket gik op til 11 ialt. Tæring og tildels anden sygdom tog dog baade hustruen og flere af børnene, saa nu er det blot 4 igjen af disse. Zver giftede sig igjen med Mrs. Agnette Peterson, som var enke efter en stor og sterk Gudbrandsdøl. Zver overlod endel af sin farm til Eddie Peterson, en af sine sted sønner, og det øvrige beholdt han selv, til hjem for sig og hustruen. For vel et aar siden tog det en gal vending med Zver, saa han blev sendt til hospitalet ved Dijkfosh. Men efter fire ugers ophold der blev han færdig med sit jordiske virke og kom hjem i sin ligkiste og han opnaadde en alder af omtrent 87 aar. Hans søn Kristian bor dog her i Clay Banks, men som fader og søn ikke kunde forliges, saa fik ikke Kristian farsfarmen. De øvrige tre af Zvers egne børn bor ikke rundt her, og jeg ved ikke hvor de er.

I sine yngre aar var Zver ikke saa lidet af en kjæmpe. Kan godt erindre ham siden sommeren i 1861. Selv var jeg bare i flyttende aaret dengang, men var dog med paa et veianlæg paa Borgund i Valdres. Ny vei blev arbejdet fra Borlong (Barlo) opover til Vin, og Zver og mange flere, som havde hejt og fjærre kjørte grus paa veien. En dag havde en af de andre gruskjørerere travkørt paa tilbageveien saa han kom forbi Zver, vandt saaledes først ind i grustaket, hvor det var vei kun

for en ad gangen. Da saa Zver kom efter, tog han i den bagerste ende af fjærren og kastet den ud i stenrøisen. Søsten maatte ogsaa tilfide og før vi vidste af det hadde nok Zver taget igjen sin plads og det uden nogen knur fra den andens side. Lærdeplernerne likte ikke at saa Zver imod sig, thi i de dage traau han nok baade tungt og kraftigt. Da nu hans dagverk er tilende gjør det ikke ham større nu, enten han roses eller lastes. Maasse at han var værst imod sig selv tilslut, saa fred være med hans støv.

Galdor Tidemandsen Grevsrud og hustru Anne, født Nesja, begge fra Vestre Slidre kom hertilands i 1867. De var med over Atlanteren paa seilskibet „Nordkap“ og opholdt sig i Manitowoc County til de i 1871 flyttede hid og opslugt sit paulum i town of Forestville. De hadde to smaajenter fra Norge, fik et par jenter og to gutter mere efter de kom hid. Efter en del aars forløb folgte Galdor sit første hjem og kjøbte sig et andet ogsaa, men saa døde hustruen og børnene reisste væk, saa Galdor tilsidt maatte ind hos uvekkommende og endelig døde han ogsaa. Han blev noget over 70 aar gammel og blev lagt til hvile paa Clay Banks town gravsted. Sugen af hans afkom er her i Countyet nu.

Kristen Olson Rudie (Kristen i Saga kaldtes han ogsaa) kom herop fra Manitowoc County i 1871 og begyndte paa et stykke skogland her i town of Forestville. Kristen var ogsaa med over havet paa „Nordkap“. Efter at ha bodd her et aars tid giftede han sig med pigen Siri paa Vigare, en søster af Arne R. (Vigaren) som er omtalt før. Efter endel aar folgte Kristen sit første hjem, kjøbte saa svigerforældrenes, efter deres død, men for en 25 aar siden folgte han ud her og flyttede vest i Barron County, Wis. Da de flyttede herfra hadde de vist en syv, otte børn, men hvormange de er nu kjender jeg ikke til og kan saaledes ikke sige mere om denne familie.

Peder Pederson Rudi og hustru Sildeborg, begge født og

opvokset i Østre Slidre, kom her op fra Manitowoc County, vaaren 1872 hvor de i town of Forestville begyndte at rydde og bygge lig de øvrige nybyggere her. Familien fra Norge bestod af fire børn, nemlig Peder, Knut, Ragnhild og Ole og her øgedes familien med fem børn til, nemlig: Clara, Julia, Kristina, Anton og Christian. Høsten 1881 tog Peder Pederson en tur tilbage til Norge. Der tilbragte han vinteren, men vaaren 1882 kom han tilbage hertilands og ifølge med ham var to af hans brødre, nemlig Kristen og Ole Pederson, med deres familier. Ole reiste til Shawano Co. til broderen Nels som havde bodd der omtrent ti aar og did fulgte ogsaa Peder. Her døde han efter nogle dages ophold noksaa hastigt og fik saaledes ikke anledning til at se sin egen familie her mere.

Efter nogle aars forløb blev Hildeborg gift igjen med en tykker, folgte det første hjem og begyndte paany igjen paa et andet landstykke. Tykkeren reiste tilsidst til Milwaukee og der døde han. Hildeborg døde her og familien flytted bort efterhvert de kunde komme fra.

Den ældste søn Peder, med familie, var ogsaa en del aar ude i Idaho, men kom tilbage her til Door County med hustruen og nogle af børnene. En af deres døtre er gift med Lofstein Kolstad, og en er gift med Albert Mickelsen, begge disse familier har nu to barn hver og har ogsaa hjem her i Countiet. Peder Pedersons to yngste barn er hos forældrene. Kristen Pederson Rudie (eller Dalen), som var i følget med brødrene Ole og Peder Pederson Rudie hid i 1882, kom til Door County med det samme og begyndte at rydde og bygge sig et hjem for sig og sine som de fleste andre havde gjort. Foruden hustruen Ingrid, født i Torpen, bestod familien ialt af ti barn hvis navn er: Peder, Ragnhild, Ingrid, Knut, Ole, Nels, Ingeborg, Anne, Gjertrud og Selena. De to førstnævnte kom dog hid i 1881. Alle disse barn er nu alle gift for for-

tere tid siden. Som før nævnt blev Peder (kaldes Kristenson nu) gift med Anne Eliasen og de har syv barn hvoraf de to ældste er gift og har et par barn hver. De øvrige fem er hjemme. Ragnhild blev i 1886 gift med Nels Nelson Braaten, en bror af Erik N. Braaten. For en 25 aar siden flytted de til Wood County og bor i Marshfield. Til familie har de tre barn. Ingrid blev her gift med Ole D. Dahl (Njornæseie) fra Ulnæs, Nordre Mordal, men reiste for flere aar siden til Oregon, hvor de nu bor. Familiens størrelse kjender jeg ikke til. Anne og Gjertrud var ogsaa gifte, men begge døde af tæring for en del aar siden. Disses mænd, samt børnenes antal ved jeg ikke nok om til at sige mere om dem. For flere aar siden reiste sønnen Knut ud i vesten, men da ingen har hørt fra ham paa mange aar, antages han at være død. Ole, gift med en tykk kvinde, som taler norsk ligesaa godt som nogen Valdris, bor her i Countiet ogsaa nu. De har ialt ni eller ti barn, hvoraf en døde for nogle aar siden. Selene, den yngste af pigerne er gift med Anders Mickelsen hvis forældre er fra Ulnæs annekts i Valdris. Anders og hustru har fem barn og har hjem her i Clay Banks. Anders er snekker og ingeniør, saa nu driver han rundt med damptræskemaskine. Ingeborg, gift med en Breckausen (tykk), havde jeg nær glemt; de har hjem i Chicago, saa deres barneflokk ved jeg intet om. Nels, den yngste af gutterne har forældrenes hjem og er, som før nævnt, gift med Ella E. Wiste og de har en datter. For omtrent 8 aar siden døde Kristen Pederson, men enkens Ingrid lever endnu, og uagtet sine snart 80 aar er hun utrolig rask i sit arbejde det meste af tiden. At hun af og til maa hvile ud igjen lidt faar vi ikke undres paa.

Thrond Syverson (en halvbror af Anders Trondson) kom her i tyttiaarene, giftede sig med en pige fra Manitowoc County og bygde sig et hjem i Clay Banks. Hans første kone døde

straks efter nedkomsten med et pigebarn, hvis navn er Bertha, efter moren. Efterpaa blev Trond gift igjen med pigen Guri D. Gjærnesøie, som er en søster af nævnte Ole D. Dahl. I sit egteskab har Trond og Guri haft 14 barn ialt, nemlig ni sønner og fem døtre. Den yngste i flokken, en gut, døde ganske liden. Siden er de tre ældste piger døde, alle af tæring. Mabel og Thilda var omtrent voksne da de fik hjemløb. Anna var gift med Ole Knutson, jr. og de havde ialt tre barn og hun døde sidste 6te mai. De to yngste piger, Esther og Isabel, er konfirmerede, men har til denne tid gaat en god del paa skole. Vil ogsaa gi navnene paa de otte sønner som er ilive. De er: Oscar, Olaf, Julius, Wald, Arnold, John, Norman og Conrad. Oscar har holdt sig i vesten i flere aar. Julius er gift med pigen Ida Mickelson (søster af Anders Mickelson) og de har hjem her i town of Forestville, hvor ogsaa begge forældre har hjem. Julius og Ida har to barn, en gut og en pige. De øvrige seks af L. Syversons gutter er ikke gift og driver med hvad de kan saa til arbejde. Olaf bygger til sine tider af aaret concrete silos, culverts og deslige. Wald er en slikt snekker og har saaledes alt arbejde han vinder til i den tid af aaret som dette lar sig bedst udføre. De fire øvrige gutter arbejder hjemme og ude efter som anledningen træffer. Bertha, som er efter L. Syversons første kone, blev gift med en Gunder Bergsland fra Bamle i Norge, og havde farm i Hainsville her i Door County. Efter nogle aars forløb døde Gunder efter en operation og enkens sad igjen med et barn eller to. Hun blev senere gift igjen og de bor nu i Hainsville igjen efter at ha været i Racine i nogle aar. Jeg ved ikke hvor stor barneflokk er nu, saa jeg tør ikke sige noget om den. For at skaffe mad og klæder til en slikt barneflokk som Trond og Guri har hat tar baade arbeidsomhed og omtanke og det kan siges, at dette ektepar har været i besiddelse af begge disse saa nødvendige egenka-

ber. Ved siden af farming drev Trond i en række af aar med snekkerarbejde og hvad han foretog sig maatte gøres paa saa kort tid som mest muligt. I de to, tre sidste aar har han holdt sig hjemme, da han tildels er plaget af gigt. Konen Guri har endnu god helse ifølge sin alder.

Knut Torgrimson Evenge, gift i Norge med pigen Ingrid Bendiksdatter Rogne (eller Skogen) som herover ogsaa paa seilskibet „Nordkap“ i 1867. De opholdt sig ogsaa i Manitowoc County til de i begyndelsen af tyttiaarene kom til Door County og jettlede i town of Clay Banks. I nittierne folgte de ud her og flyttet til Wood County, Wis., hvor de atter begyndte som nybyggere. Før de forlod Norge havde de faat sig en datter som efter at hun blev voksen blev her gift med en Gullik Evenson som ogsaa blev med til Wood County. Her døde først Knut, og efter nogen tid blev Ingrid gift igjen med enkemanden Ole Olson Jørstad. Jeg maa her tilføie, at alle disse sidstnævnte var fra Østre Slidre i Baldris. Ole D. Jørstad fik sig et vakfert lidet hjem i Wood County og levede noksaa kjæft i flere aar, men saa fik Ingrid vattersot og deraf døde hun. Ole, som nu var blit enkemand for anden gang, folgte alt han hadde, reiste saa tilbage til sin fødebygd i Norge, hvor han samme vinter døde og blev begravet ved Volbu kirke, som han hørte til før han i 1866 reiste til Amerika. Knut Evenges og hustru's datter, hvis navn var Dina, mistede sin mand, Gullik Evenson, i skogen ved Glen Flora, Wis. De hadde da tre barn igjen, men nogen tid efterpaa blev hun gift igjen med Lars Anderson. Han var ogsaa fra Rogne, Østre Slidre. De har nu hjem i Wood County. (Mere.)

Udvandringshistorie fra Ringcrifeshygdeme.

D. S. Johnson, sagasriver.

V.

Hvorfor jeg har citeret Kristian den 7des grænseløst ødse og letfindige liv, er for at vise den skjærende modsætning mellem de kongelige og den almindelige, menige mand. Medens kongen og hans store hofpersonale levede i den største luksus og overdaadighed, der nede i Kjøbenhavn, vilde denne eneældige ligejom spille et slags forsyn for sine underkastede, idet han udgav en lov som paabød sparsomhed og lyder i kort uddrag saa:

Saa som overdaadighed i bondestanden i den senere tid har tiltaget, dels i mad og drikke og dels i klædedragt, saa har vi kongen af — naadigst ladet udgaa følgende forordning af 20de januar 1783, hvorved al skadelig ødselhed i bondestanden forbydes.

1. Til bondebrylluper maa ei være mere end 32 personer af begge køn, unge og gamle, brud og brudgom, deres forældre, slekt og venner indbefattet; der maa ei gives mere end i det højeste 4 retter og maa aldeles ikke bruges vin eller kaffe. Hvis nogen overtræder denne lov da skal brudeparret betale i mulkt 2 mark for hver person som er mere end de nævnte 32 personer. Denne mulkt inddrives da af lensmanden. Og dersom nogen i et bondebryllup giver mere end 4 retter mad, ellet bruger vin og kaffe, da skal brudeparret betale 8 skilling i mulkt for hver person som var i brylluppet, der ogsaa skal indtræbes af lensmanden.

Ligejaa skal al vin og kaffe være forbudt ved barseler, barnedaab, kirkegang og ligfærd, og maa i saa tilfælde ingen mad gives til andre end udenbygdes folk. Alt under straf af 1 rigsdaler for hver gang. Forresten skal al kaffedrik paa landet være forbudt ved alle sammenkomster.

2. Ungen bondebrylluper maa holdes længere end en dag. Dog kan 16 af bryllupsgjesterne komme sammen den 2den dag og danse til midnat uden at sættes tilbords. Dersom noget bondebryllup holdes mere end en dag, da skal brudeparret betale en mulkt fra 2 til 20 rigsdaler for hver dag som brylluppet holdes mere end en dag.

3. Ungen af bondestanden paa landet, ung eller gammel, gift eller ugift, maa bære andre klæder end af hjemmegjort tøj, som vadmel, værken og andet lignende. Kvinderne maa aldeles ikke bære silketrøier eller skjorter eller silketrøklæder. Dog har de lov til at bære en silkehue og trøie og skjørt af framtøj, og mandfolkene ligesaa trøie og vest af framtøj.

Skulde mandfolk og kvinder overtræde dette forbud og komme enten til kirke, bryllup eller i nogen anden forsamling, anderledes klædt end her anordnet er, da bøde den person for hver gang 16 skilling. Men vil de skyldige ikke i mindelighed betale, da skal de fremstilles til offentlig skue for menigheden, og presten forklare hvorfor dette er befaleet og hvormed denne befalings efterlevelse er til almuen eget bedste.

Hadde nu kongen praktiseret den samme sparsomhed i forhold til sin stand og stilling, som han vilde sine underkastede skulde gøre, saa havde det jo været lidt mening i dette forbud, men han drev jo det modsatte. Vi synes nu at et saadant forbud lyder noget latterligt; men anderledes da. Kongen var jo for folket en hellig person, saa hvad han befalede maatte vel gøres.

Som før sagt var det under Kristian den 7des regering at rationalismen blev indført i Norge, hvilken kom som et aandsvær fra den franske revolution, hvor man affatte Gud og istedet tilbød fornusten. Hans Nielsen Hauge optraadte da

som lægprædikant mod vantroen og i et tidsrum af 7 aar vandrede omkring i Norge og holdt opbyggelser. Straks han begyndte at forkynde Guds ord blev loven af 13de januar 1741 anvendt mod ham. Han blev arresteret, slaat og tilslut indsat i Kristianias raadhusarrest, under mange laase og sad der i syv aar. Saavidt som vi finder i beretningen om Hauge, saa er han ikke blevet forfulgt eller arresteret paa Ringerike. Derimod beretter biskop Bang at Hans Nielsen Hauge blev i 1801 arresteret af lensmanden i Mal, Hallingdal og transporteret til foged Sørby paa Ringerike. Hallingdal hørte dengang til Ringerikes fogderi.

Med midnatstid blev Hauge taget ud af arresten. To mand skulde nemlig transportere ham til Ringerike, hvor fogden bodde. Mange fulgte ham i haab om at skulle faa tale et par ord med ham og sige ham farvel; men der blev ingen stans gjort paa de første fire mil; siden blev vagten mere rimelig, saa han fik tale med mange, der paa veien opsogte ham. Ankommen til Ringerike blev han fremstillet for fogden Sørby, en retfindig mand, der betragtede den Haugeiske bevægelse med andre øine end de fleste embedsmænd paa hans tid. Efterat fogden havde gennemlæst de breve vagtmændene havde med sig fra sognepresten i Mal, og efterat ha hørt vagtmændenes udsagn, der blandt andet gik ud paa at de havde hørt at en kone havde taget livet af sig formedelst hans lærdom, spurgte han Hauge om han havde holdt taler i Hallingdal, til hvilket spørgsmaal han svarede ja. Ved du at en kone har hængt sig formedelst Deres lærdom? Hauge svarer: Jeg har aldrig hørt det før. Derpaa henvendte han sig til mændene og spurgte dem om de kunde aflægge ed paa at han havde talt med hin kone, eller om overhovedet hans lærdom var aarsag til hendes selvmord. Nei det kunde de ikke. Hauge fortsatte da: Om jeg nu havde talt med hende om Guds ord og

hun tog det forvendt op, kunde da jeg være mere skyld i dette end Kristus var i, at Judas hængte sig selv? Og idet Sørby ytret at det var et passende eksempel til Hauges forsvar blev denne: Saameget mere maa jeg da være uskyldig, da jeg hverken har set eller talt med dette menneske, og da man har gjort saa før min tid, saa sfer det vel ogsaa desværre efter mig, at nogen dræber sig selv.

Fogden satte Hauge straks i frihed og paategnet hans pas. Han saa i Hauges venner sædelige og strævsomme folk som med agt for religionen forener lydhighed mod lovene. Derfor vilde han ikke være med og forfølge Hauge.

I begyndelsen af det 19de aarhundrede var det en trængsleens tid for Norge, som ogsaa gjorde sig gjældende over Ringerike. Aldrig har vel nogen konge fiktraadt regjeringen med mørkere udsigter end Fredrik den 6te, da han i 1808 overtog styrelsen i Danmark og Norge, efter Kristian den 7des død. Krigens fakkell som var tændt i Europa af Napoleon, sjøkrigen med England, landkrigen med Sverige, gjorde at Norge, paa hvilket hyrderne hvilede tyngst, maatte kæmpe under de største lidelser, formedelst næringsløshed, kulde, sult og alskens strabadser. Statsgjælden var løbet op saa høit, at intet laan kunde erholdes i udlandene, og da nye skatter heller ikke kunde paalægges, blev det udstedt en mængde papirpenge der sank ned i værdi saa man tilfidsit gav 1,000 daler for en tønde hvede. Uaar indtraadte, saa folk maatte ty til furubark og islandsk mose som næringsmiddel, ja saa vigtige var disse surrogater for brød, at det blev endog udstedt forbud mod udførsel af islandsk mose og renmose.

Efter foreningen med Sverige besluttede stortinget i 1816 at oprette Norges Bank. Den nye bank skulde ha et sølvfond paa 2 millioner sølvspecies. Pengeenheden skulde være norske species, 5 mark eller 120 skilling. Disse 2 millioner som

grundfond skulde tilveiebringes ved tvungne indskud, der blev udlignet paa formuen og kaldtes den „tvungne sølvkat“. De udlignede beløb skulde indbetales i rede mynt eller i værdigjenstande.

Denne tvungne sølvkat, samt andre skatter som stortinget var nødt til at paalægge, for at bygge op igjen efter frigen vakte en hel del misnøie over Ringerike og andre bygder og da man ogsaa i 1817 havde et uaar gav det anledning til endmere at forsøge misnøien. Folk flest forstod sig dengang saare lidet paa statsstyrelse, og mente det var usødvendig at paalægge slige skatter.

I 1816 kom en svensk mand til Norge som hed Røslin. Han slaffet omkring blandt bønderne og sa til dem, at stortinget var skyld i al denne elendighed, da det bestod for det meste af embedsmænd som vilde male sin egen kage.

Under sin omflakken kom Røslin til den hedemarkske storbonde Halvor Hoel. Denne Hoel var en glødende fiende mod embedsmændene og særlig presterne. Der blev sagt at han havde friet til en prestedatter og faat kurven og sølte derfor grund til at hade presterne. Men var Hoel fint paa embedsmændene og presterne før, saa blev han det endmere da han traf sammen med Røslin. Han svor paa at ville hævne sig, og de to raadslog med hverandre at blive forbundsfæller i bondeoprøret.

Som sagt der var almindelig misnøie blandt bønderne over de tunge skattebyrder og denne misnøie benyttet Hoel sig af og sendte sine betrodde mænd rundt omkring i bygderne for at ophidse bønderne. Der faldt mange sterke og truende ord, at de vilde rive stolperne bort under stortinget og ruinere statsraadet osv.

Kirkesanger E. Bifer siger om denne bondebevægelse: Foruden at samraade sig med andre hedemærkinger som Peder

Asse, Ole Kaulum o. fl., skaffet Hoel sig agenter her og der i vid omkreds. I Rorderhov, Sole, Hedalen og Hallingdal greb bevægelsen adskillig om sig. De fleste tænkte vel ikke paa nogen revolution, men ønsket bare skattelettelse, samt adgang til billige pengelaan. Man hørte derfor gjerne paa dem som lovet dem dette.

De ivrigste af Hoels tilhængere og hans underordnede ledere over Ringerike, var Iver Skagnæs fra Madalen og Poul Semning Meyer paa Bjerke i Sotnedalen. Disse havde i ikke liden grad folket med sig. Sognepresten i Rorderhov skulde ha jagt, at han ikke kjendte andre inden prestegjældet med bedre navn og rygte end disse to mænd havde.

En præfensøndag paa forsommeren 1818 kom en husmand fra Strande eller Glasperud i Madalen, over til Lunder kirke, med opfordring til at sende nogen til Halvor Hoel for at træffe aftale om en ansøgning til stortinget. Efter opfordring af flere og deriblandt lensmand Erik Olsen Rud, og gaardmand Erik Ellingsen Lundesgaard, paatog Poul Meyer sig at rejse. Man la sammen til reisepenge og reisekost for ham. Efterat være advaret om at han maatte se sig vel fore, førend han underkrev noget dokument, begav Meyer sig afsted tilfods. Først gif han til Glasperud i Madalen, videre til Hadeland, og kom til Smørvig ved Mjøsen, rodde saa over denne og fandt den han søgte den 9de juli 1818. Hos Hoel spiste han middag og drak kaffe. Hoel udtalte, at en ansøgning til stortinget maatte virke naar flere bygder var med. Ole Heie fra Flaas var ogsaa ankommen til Hoel, som affending fra sin bygd.

Gjennem disse og andre haandgangne mænd heranmet saa Hoel et møde i Kristiania den 20de juli, hvor en ansøgning blev vedtaget og underskrevet af følgende fra Hallingdal, nemlig: Colbjørn Mikfelsen Sønstebj, Colbjørn Thorsten Bøsen, Erik Eriksten Gulsvig, Engebredt Olsen Vold.

Fra Norderhov og Sole, Fredrik Lehne, Nils Tveten, Ole Berg, Peder Gilaug, Ole Monsen Finland, Iver Johnsen Alme, Poul Meyer Bjerke, Peder Loe.

Fra Hedalen Ole Nilsen Tollefsrud. Ligesaa underskriver fra Sol i Hallingdal, Viri, Gran, Bardal, Ringsager, Grue, Nes paa Hedemarken, Nes paa Romerike og Wang paa Hedemarken.

Men det blev ikke med at underskrive ansøgninger. Der udgik ordre fra lederne at almuen — dog ubevæbnet — skulde rykke mod Kristiania. Fra Hedalen, Adalalen, Norderhov og Sole drog en hel del bønder afsted i slutningen af august efter den nye kongevei over Krokfogden for, som Iver Skynes sa, at revidere statsregnskaberne og finde rigtighed for sølvskatten. Men ved pladsen Midtstogen mødte de Ringerikesfogden Jakob Tullin Thams og han fik overtalt hele hæren at vende tilbage; men fogden fik ikke vide at et nyt tog skulde ud den 12te september.

Den anden udrykning foregik som de var blit enige om. Yngvar Nielsen skildrer Hallingernes tog saaledes: Et antal af flere hundrede mand veltet denne udisciplinerede skare sig nedover dalen, hvor den overalt ved trusler og overtalelser søgte at ribe flere med sig. Da de saaledes kom til Gulsvig, Flaa, hvor lensmanden bodde, vilde de endog ha ham med sig; han var imidlertid ikke tilstede, og da hans kone sa til bønderne, at han var sliq en bra far at han alt var rejst for længe siden, fandt de dette tilfredsstillende og fortsatte sin vei. Over ved Enderud og Havig kom hallingerne ned i Sofnedalen, hvor de fleste fik natteløgis hos Erik Ellingsen Lundesgaard. Dennes søn Elling, gaardmand paa Røssby, hadde været med i forrige udrykning og blev ogsaa med nu. Ligesaa Paul Meyer. Enken Mari Oppegaarden sendte sin tjenestegut med og det samme gjorde lensmand Erik Olsen Rud. En

mængde andre fulgte med og under vandringen gennem Lunder, Norderhov og Sole til Sundvolden voffte skaren som et skred.

Melding om denne udrykning indløb til regjeringen, hvor den skal ha frembragt adskillig ængstelse ligesom hos stortingets medlemmer. Der blev grebet meget energisk ind, saa en militærstyrke udkommanderedes for øverst i Værum at modta bønderne. Da disse fra Sundvolden drog over Krokfogden gik de ved Johnserud lige i fælden. Som arrestanter maatte de den 15de september gjøre sit indtog i hovedstaden og blev inkvarteret paa Akershus. Her blev de i de følgende dage retslig afhørte. Men under forhøret fremkom de med mange udtalelser om, at det var blot private erinder de hadde til hovedstaden. En skulde kjøbe salt en anden vilde saa et dokument skrevet, en tredie blev truet til at følge, en fjerde vilde da træffe kongen og bede ham om lettelse i sølvskatten osv., osv.

Næsten alle arresterede fattes da i frihed med paalæg om at reise hjem. Nogle af hallingernes førere blev dog holdt tilbage. To komiteer blev da nedsat, en undersøgende og en dømmende, og resultatet blev, efter de mange forhør som blev holdt over bygderne, at 19 mand blev sat under tiltale. Lederen Halvor Hoel fik tre aars fængsel og de andre i forhold; men paa ansøgning blev dog straffene nedsat saa aarene blev til bare maaneder. Dog kom hertil de store omkostninger som føltes tungt for de anklagede.

Saa var det stilt over Ringerike indtil den bekjendte Thranebevægelse opstod i 1849 til 1851.

Markus Møller Thrane var født i Kristiania 1817, og hadde en tid studeret ved universitetet, men paa grund af fattigdom maatte han afbryde sine studier. Han virket senere som lærer paa forskjellige steder. Efter Februarrevolutionen i Frankrige 1848, undfangede Thrane den tanke at reformere

lobene i Norge og skaffe arbeiderne bedre faar og mere indflydelse, og gif da ivei med at oprette arbeiderforeninger, samt udgav et blad som han kaldte Arbeiderforeningernes Blad. I septembetr 1849 fandtes følgende thranitiske arbeiderforeninger paa Ringerike: Norderhov med Hønefos 219 medlemmer, Ytre Madalen med 79, øvre Madalen 107, Begaardsfjerdingen 12, Storelven 38, øvre Sofnedalen med 87.

Nu mente viist Thrane det godt med sit reformarbeide, at forbedre arbeidernes faar og under sine reiser vinteren 1849 og 50 fik han istand en ansøgning til kongen, underskrevet af foreningerne, der omfattede 10 poster som var saa beskedne, baseret kun paa simpel retfærdighed, uden den mindste indgreb i eiendomsretten, at kongen viist vilde sanktioneret de fleste af disse poster og anbefalet dem til forhandling i stortinget hadde man ikke gaat videre; men hvor velment det vel var af Thrane, saa var det dog med ham som med enkelte andre store reformatorer, der kan mane frem aanderne, men formaar ikke at tømme og styre dem. Dertil var han noksaa uvorren gennem Arbeiderforeningens Blad, som han udstyrede med alle slags komiske figurer og karikaturbilleder. Jeg husker saavidt arbeiderbladet, som min far holdt, der var medlem af foreningen i øvre Sofnedalen. Blandt andet husker jeg et billede, hvori en embedsmand ved sit fraadsferi hadde faat saa stor mave at naar han skulde ud og spasere maatte han lade maven hvile paa en trillebør, som han skjov foran sig. Og en anden tegning var et par feiersvende, som forgjæves søger at stoppe en tyk mester ned i piben og hvorunder stod: „Ned i piben med vor mester; lad ham feie selv engang.“ Men saa tilspies: „Han er altfor tyk og fed, han kan ikke komme ned.“

Alle disse latterlige figurer og saa det trykte ord, som folket dengang hadde saa stor respekt for, at ingen maatte tvile paa sandheden naar det var trykt, var da nok til at sætte den

lidet oplyste almue i fyr og flamme, som viist ikke Thrane hadde beregnet. Dertil kom denne ubøielige og utømte aand Hattemager Halsten Knutsen, der optraadte som den renspiffede radikaler, og med saadan iver og ihærdighed, at han i to maaneder, paa en reise over Gadeland, Land og Toten, stiftede ikke mindre end 16 arbeiderforeninger. Han sparede sig ikke, thi han mente at ifulde bevægelsen holdes ilive saa maatte den drives uanstelig.

Om denne Knudsen berettes det at han oprindelig var fra Baldres. Han var kommen til Hønefos som hattemakersvend. Da hans mester Lars Andersen var død, var han blit gift med enken Ellen, født Riddet. I denne sin hustru og hendes søster hadde Knudsen begejstrede tilhængere, som skulde ha virket troligt blandt Hønefos's kvinder og var som sagt selv en brændende ivrig tilhænger af Thranebevægelsen.

Til denne agitation bidrog viist ogsaa meget at Knudsen i længere tid hadde hat lidet at bestille. De gamle, nationale Ringerikingshatter, hvortil gif mindst et pund uld til stykket, holdt paa at gaa af brug og gav istedet plads for de billige fnyggeluer. Det blev saaledes småhans for hattemakeren, saa at hans hustru maatte opretholde husholdningen ved at sælge mad og kaffe, samt hjemmebrygget øl. Fiske og agitere var da Knudsens beskæftigelse og derfor fik han sine ivrigste tilhængere langs vasdraget fra Tyrifjorden og til øverst af Spirillen: Gulbrand Johnserud formand i øvre Madalen; Johan Hendrik Olsen Semmen fra ytre Madalen, Nils Klemmestad ved Storelven og i Hønefos hans ivrige discipel Gulbrand Larjen Sundløkken.

At der maatte bli gjæring og uro naar den Knudsenfke aand for i det da lidet oplyste og lidt eiende folk, hvor lidt af den gamle vifingnatur sad igjen, er ikke at undres paa. Thrane formanede folket gennem foreningernes organ, til ro, sin-

dighed og respekt for den lovlige orden. Hertil siger Knudsen: Vi forstaar ikft engang det ord respekt. Vi har ikke underskrevet, sanktioneret eller vedtaget nogen lov. Saaledes er lobene og vi ikke i mindste slegtifab. Vi er norske rodhuggere og det er tungt arbeide. Vi er snart, som fuglen, vildfaren. Det er underlig, at den gode styrelses genier ikke har udspredt saa megen oplysning at mandfabet paa skuten (staten) ikke finder for godt at slaa skuten i stykker og derved fordærve passagererne. Za hele stortinget kunde komme til at gaa med. Ordet lov har gaat som en tom lyd for vort øre hidtil.

Slutningen paa en af Knudsens taler var: Hvis vi ikke faar vor vilje faar vi bruge rifet. Disse ophidsende taler af Knudsen ledet da til, at enkelte af de menige opover bygderne øvede sig i at kaste med kniver mod en kulteget figur, idet de raabte: „Den ska sitta i vomma paa futen, den i lensmanden osv.“. Andre skjæfede ljaer som spyd og en hadde faat gjort sig en stor bile som han mente at bruge.

Om de af Knudsen paavirkede kvinder fortælles det, at de var blit fuldblods kommunister eller ligedelere. Da en husmand under Vesteren ikke vilde slutte sig til bevægelsen sa hans hustru: „Du ska gaa Na, for du faar en gard;“ og til en skomager som var paa arbeide oppe i bygden kom hans kone farende en dag: „Naa maa du komma hemat, for i morraa ska dom tel aa dele Mme.“ Det var da vist nødvendig for skomageren at være tilstede ved delingen af den store gaard Mme, saa han kunde faa sin del.

En af formændene, nemlig Alenestaden ved Storelven, hadde fabrikeret en svær trækanon med jerngjorder i anledning den forventede krig. Formodentlig en som den tykke Berthe.

Efter alle disse udladninger af den Knudsenske elektricitet, og efterat et stort møde var holdt i Kristiania, som kaldtes lilletinget, blev Knudsen indkaldt til forhør i madam Blat-

veds gaard, Sjønes, den 22de juli 1851. Knudsen hadde da gjort sine folk bekendt med dette forhør, saa der allerede om formiddagen var samlet en mængde folk. Helge Gumbjørnson Lyttodden, en kjæmpekar fra Madalen, hadde gaat omkring og sagt til folk, at det var rent raadløst at la øvrigheden ta Knudsen. Selv formanede han sine tilhængere til ikke at svigte. Knudsen blev da om eftermiddagen belagt med arrest.

Imidlertid var ridders-kara med brøtningshakerne i haanden gaat fra hængslearbeidet paa Molval og med dem var der vel en 50 mand i forhørs-gaarden foruden kvinder og børn, og det var en dur som om fossen var kommen i gaarden. Knudsen had da om lov til at gaa ud paa stentrappen for at tale med dem og det fik han. Men da han stod overfor sine folk kunde han ikke bare sig, og lod sine tilhørere forstaa hvor skammeligt øvrigheden var sig ad. Skriveren traadte da til og forklarede straffeloven, og lensmanden med et par assistenter skulde da føre Knudsen i arrest; men folkeløkken fulgte med, og da de var komne et kort stykke raaber en hurra for Knudsen. Dette blev signalet for Helge Lyttodden og nogle flere, til at springe frem og rive Knudsen fra politiet. Knudsen drog da hjem og fortsatte sin præken saa det durede, idet han fortæller at jorden er fællesie, og at siden den simple mand hverken har givet eller skrevet under lobene, er han heller ikke pligtig at holde dem.

Skriveren foreholdt mængden deres lovløse adfærd, og med endel hjælp, som politiet fik, blev Knudsen arresteret paa ngt, og det var afsted med ham bortover broerne med en stor flok efter. Da de var komne saa langt som paa Sjøgbroen vinkede Knudsen til sine venner om hjælp. Disse stormer da frem, og efter et alvorligt hastetag, hvorunder lensmanden var saa nær ved at bli kastet i fossen, at han allerede var over haand-

revet paa broen, og en af politiet hadde været i veiret, var Knudsen igjen befriet.

Ringerikes politistyrke stod da aldeles magtesløs med denne Knudsenske hær, saa det kunde ikke nytte at gjøre flere forsøg paa at arrestere hattemakeren. Han raadet over en hær paa 400 mand, saafremt de mødte op allesammen, saa det kunde heller ikke nytte med en liden trop soldater fra distriktet. Man maatte gjennom justitsdepartementet faa militærhjælp fra Kristiania. Dette tog da tid førend militæret kom fra hovedstaden og slog leir paa gaarden Hønen, nordenfor Hønefos. De militære ansaa dette kun som en morrotur og drog afsted under sang og munterhed. Det fortælles, at da Thranes bror, som var løytnant, kom i spidsen for en flok soldater og mødte en bekjendt som spurgte hvor de skulde hen, svarte: „Na det er bare min bror som gjør oprør.“

Smidlertid følte ikke hattemakeren sig rigtig trygg. Han drog afsted til Madalen paa siketur, og ved samraad med sine trofaste venner blev de enige om at faa samlet saa mange som mulig til et møde den næste dag. Dette lykkedes, saa ved mødet paa Løkkemoen indfandt sig omtrent 100 mand. Efterat Knudsen og et par andre hadde talt, afsa de trostkabsløste mod formanden med oprakt haand, og drog afsted til Hønefos, hvor de kom om kvelden med kjepper, møkgreb og hakker i næverne, men mange baade trøieløse og barbente. Melding gik da til førensriveren; han stod da op og blev med til Hønefos for at høre, hvad Madølingerne vilde. Jo de vilde være tilstede ved forhøret for at faa rede paa om deres formand hadde forbrudt sig mod de almindelige love; de vilde ikke vide af nogen arrestation af ham som deres formand. Næste dag holdtes saa forhør over baade Semmen og Johnserud og efterat den sidste, som svarede mere forstandigt end baade Knudsen og Semmen, hadde taffet sriveren for hans humanitet drog Ma-

dølingerne hjem. Hønefosfingerne med sin fane i spidsen og Knudsen som fører fulgte dem til Kihlebakken, vel fornøiet med at skura var vel over. (Fortsettes.)

En norsk bygds historie.

Av Olav Medal.

VII.

Pickering.

Dette township har sit navn efter Pickering township i Ontario, Canada. Det ligger syd fra Dalen og gaar nedover mot byen Bottineau. Her i dette strøk lever nogen av de ældste og ærværdigste norske nybyggere. De første bosatte sig nær nuværende Carbury i 1886. Det var Martin Røthe, Ole Crogen, Sivert Dyrstad og Jacob Gorder, som alle kom fra Pope County. Rundt Carbury er godt oppbyggede farme. Fine vaaningshuse med tidsmessige ladebygninger og silos. Om avlingen i de sidste 4—5 aar har været mindre god i dette strøk, saa merker vi kun velstand i settlementet. De fornuftige norske kvinder og mænd har i de fete aar forberedt sig at møte daarlige aar, og derfor kan farmerne i Pickering trods daarlige aaringer sitte trygt paa sine vakre farme. Mere og mere gaar man over til at holde kuer paa landet og de farmere som i tide har lagt sig til en god „buskap“ kan icke i skjægget jelsv om hveten slaar feil.

Nordmændene er forstandige folk hvor du saa finder dem, men i Pickering og Dalen er de mere end almindelig forstandige. Som bevis paa dette skal jeg bare nævne følgende: I flere aar har farmerne drevet egen handelsforretning og elevator i Carbury og drevet det paa en slik maate, at det har svaret regning og blit til besparelse for farmeren. Men herom skal jeg fortælle senere i boken.

Wandt dem som bosatte sig i Pickering aaret 1886 var **Martin Røthe**, født 1860 i Sparbu prestegjæld, Nordre Trondhjems amt, av forældrene Lorentz Røthe og hustru Marta Dyrstad, begge døde. Martin emigrerte i 1883 og opholdt sig i Pope County til 1886, da han kom hit. Samme aar som han flyttet fra Pope County blev han gift av pastor Røefod med Anne Pedersdatter Henning (cfr. Rafael Henning Dalen). Deres barn: Oscar, Leonard, Theodore, Alma, Marie, Emilie og Magda. Marie er gift med elevatorbestyrer Lungren i Carbury.

Av Martins søskende er en søster, Mrs. Haugan, Mohall, N. Dak., og en bror, Kristian Røthe, er farmer i Divide County, N. Dak. En søster lever i Norge. Martin har været medlem av skolestyret og i flere aar tilsynsmand for farmernes telefonkompani. Han har nu sluttet med dette arbejde som er overtaget av Martin Magnuson (cfr. Saram). Hans farm er paa 600 acres, saa vi forstaar at Røthe ikke behøver at fare langs raaden for at reparere telefonen. Men naar han allikevel saa længe har drevet dette arbejde, saa er det paa grund av sin store interesse for alt som er „indviklet mekanisk.“ Nu sælger han motorcykler og finder sikkert ved dette arbejde adskillig at beskæftige sin for mekaniske problemer anlagte hjerne. Martin er en mand som studerer og tænker og har derfor en hel del teorier om forskjellige ting som folk flest ikke forstaar. Men kommer man rigtig i prat med Martin, saa er han nok ikke saa langt fra at være rettroende han heller.

Da byen Carbury skulde anlægges blev der selvfølgelig straks tale om et passende navn for den fremtidige store stad. En Mrs. Armstrong vilde med glæde sætte sit navn gratis paa byen. Men til hendes uheld viste det sig, at hun engang hadde været litt „hovmodig“ mot en jæger ved navn Jim Hill. Og denne husket godt fornærmelsen. Saa blev det bestemt at byen

skulde hete Røthe efter han Martin. John Flittie som dengang var statssekretær udfærdiget de nødvendige papirer paa byernes navne — i det ogsaa stationen mellem Souris og Landa døptes samtidig. Men navnene blev forvekslet saaledes at Carbury fik navnet Roth og Roth fik navnet Carbury. Men Martin Røthe har nu sit navn foreviget allikevel om det blev litt længere vest end beregnet.

Samme aar kom **Sivert Dyrstad**, født 1863 paa Stod pr. Trondhem, av forældrene Ole Dyrstad og hustru Margrethe Nortug. Ole kom til Pope County i 1870 hvor han fremdeles lever som farmer. Hustruen døde et aar efter ankomsten til Amerika.

Sivert var bare syv aar gammel da han forlot gamle Norge og vokste op til voksen kar i Pope County. I Pickering tok han baade preemption og homesteadland. Han blev gift i 1885 — 17de mai — av pastor Røefod med Petrine Bertine Skulstad, født i Værdalen, Norge. Deres barn er: Emma, gift med Martin Melsten, Montana; Ole driver smedforretning i Carbury, Ida engelsk skolelærerinde, Selmer og Agnes. Sivert Dyrstad har været formand for townets veiarbeide og er en mand med stor indsigt i alle praktiske ting.

Ole Crogen er født i Søndre Fron, Gudbrandsdalen, 1860 av forældrene Paul Rjørstad Crogen og hustru Kari Nilsdatter, som utvandret med sine barn til Amerika i 1867 og bosatte sig i Stillmore County. Senere bosatte de sig i Pope County, hvor moren døde. Faren døde her i settlementet for 12 aar siden.

Ole bosatte sig i Pickering i 1886 og tok baade preemption og homesteadland. Dertil har han kjøpt land saa hans eiendom i det hele utgjør omfring 1000 acres. Ole Crogen er en av de største norske eiendomsbesiddere i Bottineau County.

Han blev gift for 23 aar siden med Ingeborg Mork, født i

Minnesota (efr. Iver og Mari Mork, Dalen). Deres barn er: Oliva, Clara, Inga, Helen, Emil, Mlotte, Victor, Pearl og Paul.

Johannes Crogen, Dalen, er en bror av Ole, søstrene er Pauline, Karen og Anne. Karen, som var gift i Minneapolis, døde der i høst.

Jacob Gorder er født i Ulsaker ved Kristiania 1864 av foreldrene Lars Gaarder og hustru Dline Løken, der utvandret til Amerika i 1870. Jacob var da 6 aar gammel. De tok ophold i Pope County og levde der til sin død. Gorder kom til Bottineau i 1886 og tok samme aar land i Pickering, hvor han fremdeles bor paa en vakker, velbygget farm. Ligesom sin nabo Ole Crogen er Gorder en av de største landeiere i countnet, idet han har over 1000 acres godt farmland.

Han blev gift i Pope County i 1888 av pastor Koeftod med Martine Kristofersdatter Tolstad, født i Beitstaden pr. Trondhjem. Hendes foreldre utvandret til Amerika og bodde ved Starbuck, Pope County. En søster av Mrs. Gorder er Mrs. Jarnes og en anden søster er Mrs. Nygaard, begge bosatte i Pope County. Gorders søskende er: Mrs. Ed. Berg, Landa, N. Dak.; Hans Gorder, Starbuck, Pope County; Ole Gorder, Landa, N. Dak.

Gorder og hustru har følgende barn: Oliver, Carl, Mabel, Aleksander, Arthur, Alma German, Benjamin, Walter og Wilhelm.

Jacob L. Gorder er en av countyets mest agtede og bekjendte mænd. Han er en stø og alvorlig mand som indgyder respekt og agtelse. Det er en mand som tænker før han taler. No offentlige tillidshverv har han indehat en hel del. Saaledes har han været præsident for Farmernes Elevator i Carbury, præsident for telefonkompaniet, en tid direktør og præsident for farmerforet i Carbury, præsident i skoleboardet og demokratiff

S. S. Gorder's farm ved Carbury, N. Dak.

medlem av Nord Dakotas legislatur 1911. Dertil har Gorder med stor interesse tat aktiv del i menighetens arbeide.

Anton Wall, en bror av Wall-brødrene i Dalen, er født 1873 i Fedt prestegjæld, pr. Kristiania av foreldrene Vaard Jørferson og hustru (sfr. Dalen) og bosatte sig i Bottineau County 1887 og tok homesteadland 21 aar gammel i 1894.

Han blev egteviet i 1896 av pastor Raftshol med Ragnhild, datter av Hans og Pernille Brændhaugen i Lesje, Gudbrandsdalen. Deres barn: Bernhard, Amanda, død, Henry, Alma, Peder, Adolph og Gilbert.

Anton har deltat meget i det offentlige liv. Han har saaledes betjent som sekretær i Eidsvold skoledistrikt og skolekasjerer i samme distrikt, sekretær i Pickering township, direktør i farmerstøret og farmerelevatoren og en tid ogsaa kasjerer i telefonkompaniet. Ogsaa inden Turtle Mountain menighet har Anton hat flere embeder. Han eier en vakker farm, 160 acres, kjøpt av Shjermen, og 160 kjøpt senere av Geo. Ford og 80 acres av Olaf Trandum. 80 acres homesteadland i Turtle Mountain og 80 i Dalen har han solgt, landet i Dalen til R. Senning.

I kort tid var Anton bestyrer av en lumberyard i Carbury, men efter hustruens død frasa han sig denne bestilling. Jeg indtar en av forfatteren i „Dram“ offentliggjort dødsanneldelse over hans hustru:

„Mrs. Anton Wall, Carbury, N. Dak., avgik ved døden tirsdag 23de mai av blodforgiftning. Hun var netop begyndt at komme sig efter denne sygdom, som hun tidligere hadde været plaget av, og var begyndt at sitte oppe. Men der kom et tilbakesald saa hurtig, at Anton som bestyrer lumberforretningen i Carbury en halv times vei fra farmen ikke naadde sin hustru i live.

„Mrs. Wall, hvis pikenavn var Ragnhild, var født i Lesje

21de november 1873 av Hans og Pernille Brændhaugen. Hun utvandret i 1891 og blev egteviet med Anton Wall i 1896 og har i 20 aar været en trofast egteskalle, en god mor, og en interesseret kvinde, der vil bli savnet i kirke- og menighetsarbeidet. Ældste datteren Amanda døde for kort tid siden i Minot ved normalskolen der.

„Det er jo saa let for os som staar utenfor at si: Sørg ikke! Naar vor tur kommer vil ogsaa vi sørge. Men om man sørger, vil sorgen mildnes ved haabet om gjensynet.

„En familiefar reiser med hele sin familie til et kontor for landregistrering. Det er hans tanke at allesammen skal registrere for land i et godt strøk. Navnene blir indført i de store protokoller. Med spændt opmerksomhet venter de paa resultatet av lodtrækningen. Et hjem for hver en i familien er maalt. Man glæder sig naar en eller flere har faaet en fin landkvart. Dette er (de saa) disse saa sekunder som heter livet. Men naar det gjælder en bolig for familien hjit oppe — et hjem i al evighet behøver vi ikke at gaa til landkontoret. Da kan man hjemme hos sig selv registrere paa himmellandet, bare ved at bede derom.

„Anton Wall kan være glad fordi familien begynder at samles deroppe. Hans ældste datter har faat sin plads der. Saa fulgte hustruen efter og selv har vijt Anton registreret for et hjem i dette herlige strøk, hvor disse hans kjære allerede er bosatte.

„Saa samles man deroppe en efter en til familien engang atter blir forenet. Naar slegten er samlet til evig lykke, vil den sorg man sølte ved adskillelsen hernelde være forbynden.“

Martinus Utvik er født i Beitstaden pr. Trondhjem 1859 av foreldrene Erik Utvik og hustru Mortina Seneve. Erik var født paa Lund i Stod prestegjæld. Utvik utvandret til Amerika i 1887 og efter et aars ophold i Pope County bosatte han

fig i 1888 her i settlementet. De første tre aar levede han inde i Mountain og tok i 1892 homesteadland ved Carbury og kjøpte dertil 80 acres. Han folgte for nogen aar siden sin farm til Jonas Dravland.

Han blev gift i 1887 av pastor Koesfod med Dia Karoline Tessem. Deres eneste barn Martin døde 17 aar gammel i 1905. Det var vist forældrenes store sorg i livet at miste eneste gutten.

Mrs. Utvik er født i Beitstaden. Hendes halvsøskende er Vernt Tessem, Pope County, og Anne, gift med Christian Gulleng, Sollyday, N. Dak. Hendes forældre Mikael Tessem og hustru Bolette Danielsdatter opholdt sig endel aar i Pope County. De to gamle egtefolk Mr. og Mrs. Utvik lever nu i Carbury agtet og æret av alle.

Ole Dravland er født i Trøndelagen, Snaafsen prestegjæld 1857 av forældrene Jonas Dravland og hustru Anna Storckesdatter Solum, begge døde. Jonas opholdt sig i Pickering tre aar, da han reiste tilbage til Norge. Ole utvandret i 1889 og opholdt sig derpaa i Pope County et par aar og to aar i Duluth og kom hit i 1892 og fik sig homesteadland samme aar. Han eier ialt 380 acres. Han blev gift i Norge i 1882 med Anna Anfinnsdatter Langbandet fra Snaafsen. Deres barn: Jonas, Albert, Olga og Mabel. John Solum i Dalen er en bror av Mrs. Dravland.

Dravlands søskende er: Christen Dravland, død, S. Dak.; Størker Dravland, død, Canada. Størker tok homesteadland her i settlementet i 1893, som han folgte til Henry Henrikson. Enken lever i Canada.

Dravland er en venlig og omgjengelig mand som jeg liker at hilse paa. Og den samme opfatning har ogsaa hans naboer og mange venner.

Sønnen **Johannes Dravland** der utvandret sammen med

sine forældre, lever paa Martinus Utviks farm, som Jonas kjøpte for nogen aar tilbake. Jonas er gift med en søster av Peter Utgaard (cfr. Pickering). Deres barn: Alfred, Osvald, Theodore og Alice. Jonas har arvet fra sine fædre et stort forraad av venlighed og taalmodighet, som gjør ham til en av de hyggeligste og snilleste mænd jeg har været sammen med.

Olaf Vinje er født i Indherred, Snaafsen, av forældrene Lars og Dorthea Vinje, begge døde. Til Bottineua County kom han i 1886, og eier en fin farm i Pickering. Olaf og hustru har følgende barn: Mabel, Oscar, Martin og Clarence. Olafs søskende: (Cfr. Thomas Vinje, Eidsvold).

Olaf Vinje var den første mand jeg skrev op med en norsk settlementshistorie for øie, men det er saa lang tid siden, at jeg har tapt optegnelsen og faar da nøie mig med at fortælle om Vinje, at han er en bra kar og en god nabo, agtet av alle.

Hans Pederson kom fra Pope Count, Minn., i 1896 og fik sig land i Pickering township, hvor han fremdeles lever med sin familie. Han blev gift for 25 aar siden med Marit Dalen (cfr. Jacob Dalen, Dalen). Deres barn er: Mrs. Ralf Emerson, Des Lacs, N. Dak.; Gena og Peder hjemme.

John Henning er fra Sparbu i Trøndelagen, født av forældrene Peter Johnsen Henning, som døde her, og moren Olava, død i Norge. Han tok homestead i Pickering 1892, hvor han døde for 10 aar siden. Gustruen Kristine har solgt farmen. Deres ældste søn Peder Henning døde ved et ulykkes-tilfælde 1915, en datter Clara døde samme aar og Bertine er gift med Rafael Mølberg. Jørgine er hjemme hos sin mor. John Hennings søskende: (Cfr. Rafael Henning, Dalen).

Ole Tromsdal er født 1876 i Værdalen, Trøndelagen, av forældrene Ole Tromsdal og hustru, Anne, begge døde. Ole utvandret i 1897 og har bodd den hele tid i Bottineau County.

Han eier en kvart land i Kane township og part i en kvart land i Scottia township.

Ole har arbeidet meget i Pickering hos Jacob L. Gorder og der har jeg truffet denne staute trønder, som jeg har lært at kjende som en hyggelig, grei og bra ung kar. En bror som kalder sig Theodore Næfs har homestead i Williams County.

Rafael Molberg er født i Stod prestegjæld, Trøndelagen, 1879 og utvandret i 1899 til Pope County hvor han opholdt sig i 4 aar. Han tok sig derpaa land i Williams County og arbeidet som snekker paa forskjellige steder, til han blev agent i Carbury for Imperial Lumber Co., hvorfra han blev forflyttet i 1915. Han er gift med Bertine, en datter av Mrs. John Henning.

Olai Hegg er født i Pope County, Minn., 1882 av foreldrene Edvard Hegg og hustru Randi K. Fosse. Edvard kom som barn med sine foreldre fra Eidsvold og Randi kom med sine foreldre fra Sogn. De lever paa farm i Pope County. Olai kom hit i 1903 og kjøpte 160 acres land av Ole Lee i Dalen og en kvart i Peabody township. Han blev egteviet av Pajt. Njus, Landa, N. Dak., i 1912 med Mrs. Olise Frosberg, født Solum, i Trøndelagen. Søsteren Anna Solum lever i Montana. Olai Hegg's søskende: (efr. Martin Hegg Eidsvold). Olai og hustru har en søn Eivind og familien bor i Carbury, N. Dak.

Even Holt er født paa Østre Toten 1871 av foreldrene Erik Halvorson Holt og hustru Marie Jacobsdatter Klappedalen, begge døde. Even udvandrede i 1904 og opholdt sig et par aar i Minnesota og en vinter i Rugby, N. Dak., til han i 1907 kom hit hvor han har arbeidet som snekker og drever med træfning.

Han blev gift i Norge 1899 med Ingeborg Emilsdatter Gjestrum, født paa Vestre Toten. Hendes søskende er: Mrs.

Sina Hagen, Pleasant Lake, N. D.; Mrs. Petra Johnson, Winnebago, Minn.; Marie Gjestrum, Winnebago, Minn. En søster av Even er Mrs. Sofie Pettersen, bosat i Montana. Even og hustrus barn er: Einar, Christine, Elen, Petra, Ingrid og Anna.

Ole D. Berg er født i Nordre Mordal, Valdres, 1871 av foreldrene Ole Moen og Ragnil, som utvandret til Pope County i 1882, hvor de levde til sin død. Ole arbeidet som hyrefar hos sin far i 25 aar og kom hit i 1907 og tok homesteadland i Peabody; han eier desuten land i Dalen. Han blev gift i 1908 av Pajt. Rastad, med Karen Ryan, født i Trondhjem. Hendes søskende er: Bastian Ryan, Julia Ryan, Lina Ryan, Olga Ryan, Ole Ryan, Magne Ryan, alle i Antler, N. Dak. Ole Berg's søskende er: Lars Olsen, Pope County; Marit, Mrs. Barkey, Pope County; Ragnhild, Mrs. Bye, Pope County; Suel Berg, Bottineau, N. D.; Anne, Mrs. Erickson, Pope County; Inga Hendrickson, Plentimood, Mont. Den sidste hadde homesteadland inde i Turtle Mountain. Ole Berg og hustrus barn er: Oliver, Clifford, Eivind og Reynold.

Peter Utgaard er født i Stod prestegjæld, Trøndelagen, 1875 og emigrerte til Amerika i 1907 og har hele tiden opholdt sig i Pickering til han nu nylig flyttet til Landa, hvor han driver som maler. I Pickering rentet han 1½ kvart land av Chr. Moum og drev desuten malerarbeide. Han blev gift i Norge i 1903 med Olga Bjeth (efr. Martin Borda). Deres barn er: Sigfred, Thelma og Grene. Peters foreldre er Isak Anfinson Utgaard i Stod og hustru Tora Danielsdatter Bartnes fra Beitstaden. En søster av Peter Utgaard er gift med Jonas Dravland, Pickering, en anden er gift med Sivert Langnes, Landa. Arne er gaardbruker i Norge og Olaf er opsynsmand ved Trondhjems landsfængsel.

Peter Moen er født i Gudbrandsdalen 1864 av foreldrene (cfr. Mat. Moen, Souris) og kom til Willmore County i 1866 og efter tre aars ophold der, flyttet familien til Pope County. Peter arbeidet paa sin fars farm en tid og rentet land, til han for 12 aar siden tok land ved Bagley, Minn., som han har solgt. Peter kjøpte derpaa to kvarter skoleland i Pickering, hvor familien nu lever. Han blev gift i 1894 med Maren Andersen, født i Solør, Norge. Deres barn er: Bina, Edwin, Selmer, Cora, Oscar, Martin, Dagny, Leo, Edna og Esther. Peters søskende (cfr. M. Moen, Souris). Hustruens søskende: Alfred Tostenson, Mohall; Hilma Tostenson, Starbuck, Minn., Mrs. George Nohs, Starbuck, Minn.

Johan J. Glomset er født paa Glomset, Skodje prestegjæld, Søndmøre, 30te mai 1878, av gaardbruger Johan L. Glomset og hustru Ragnhild Johanne Bentsdatter Opfær. (Glomsets søskende, cfr. Lars Glomset, Dalen). Johan utvandret til Amerika i 1910 og har opholdt sig her siden. Han har drevet som farmarbeider og har nu en hyggelig og vel renomeret restaurant i Carbury. Han blev gift i 1904 av sogneprest Høeg. Hans hustru er Marta D. Skodje fra Søndmøre. De har en gut, John. Hendes søskende er: Kaia, nu Mrs. Næjs, Minneapolis, og Peter Skodje, Canada.

Olaf Olsen Wareberg er født i Mal, Hallingdal, 1883 av foreldrene Ole Wareberg og hustru Bergit Wshagen, de lever som gaardmandsfolk i Mal. Wareberg utvandret til Amerika i 1899 og opholdt sig i Aneta, N. Dak., i 7 maaneder, i Scandinavia, Wis., 3 aar, i Rugby, N. Dak., 3 aar og 4 aar i Willow City, N. Dak. I Scandinavia gif han paa Scandinavia Academy og har senere arbeidet som betjent i flere forretninger. I 1911 overtok Wareberg bestyrerposten for farmerstoret i Carbury, og denne stilling røfter han paa en slik maate at det gaar fremover med farmerstoret aar for aar.

Og samtidig har Wareberg opnaadd at gjøre sig meget populær blandt farmerne. Jeg har „hængt“ rundt saa meget paa „storet“, at jeg finder det meget rimelig om den lysshaarede halling staar sig godt med folk. Han har et ærlig og vindende smil, som i forbindelse med et par straalende venlige øine med lethed skaffer ham venner overalt.

Ved siden av bestyrer er Wareberg ogsaa postmester i byen Carbury, og har betjent som skolekasserer.

Han blev gift i 1909 av Past. Svennungson med Magnhild Andora Hagen, født i Brekkesto pr. Lillefjord. Foreldrene, Past. S. A. Hagen og hustru Marie, født Knudson, bor i Hannah, Alberta, Can. Mrs. Warebergs søskende: Hanna, gift med Markus Quam, Bottineau, N. Dak.; Elisabet Hagen, lærerinde, Pleasant Lake, N. Dak.; Berg J. P. Hagen, Oklahoma; Elmer Hagen, student ved Camrose College, Sask., Can.; Martin Hagen ogsaa student sammesteds; Agnes Hagen, hjemme. Wareberg har ingen søskende her i landet. Knut Trinterud, den bekjendte norske apoteker i Christine, N. Dak., er hans onkel. Mr. og Mrs. Warebergs barn er: Sagbart, Omar, Bergitte, Marie.

Sigvald Guttu er født i Dalen 1888 av foreldrene Fredrik Guttu og hustru (cfr. Dalen). Foruten almindelig skolegang har Sigvald studeret to aar ved Concordia College og to aar ved skolekolen i Bottineau. Han er bestyrer for farmerelevatoren i Carbury og er anset som en flink og bra kar. Han er kasserer i Turtle Mountain menighet. Han blev gift i 1911 av Past. Raftshol med en datter av Tosten Sperre (cfr. Dalen). De har to barn, Fred Theodore og Selmer.

Engebret Osheim er født i Ntre Rendalen, Østerdalen, 1876 paa gaarden Osheim av foreldrene Ole D. Os og hustru Thea Osdatter Hornseth. Vegge lever.

Osheim utvandret i 1902 og opholdt sig først i Bisbee, N. Dak., hvor han var betjent paa postfontoret. Han opholdt sig et aars tid i Minnesota og paa flere steder i Nord Dakota, længst i Williams County, hvor han tok homesteadland som han endnu har. Han kom til Bottineau County i 1912 og arbejdet omkring 3 aar paa farmerstøret i Carbury, og er nu bosat i Bisbee. Han er ungkar. Hans søskende er: George Olsen, Bisbee, N. Dak., betjent; Mrs. J. A. Hendrickson, Bisbee, N. Dak.; Svend Nasheim, Montana, farmer; Mrs. Gerit Strand, Montana; Otto D. Nas, Bisbee, N. Dak., farmer.

Martin Bardal er byens maler og tapetserer. Efterhvert som byen vokser kommer Martin med sin kost og forskjønner byen. Han er født i Beitstaden, Trøndelagen, 1884 av forældrene Peter J. Bardal og hustru Olava Pedersdatter. Faren er død, moren lever. Martin er ugift. Hans søster er gift med Peter Utgaard, Pickering.

Nils Arveson, kassjerer for banken i Carbury, er født i Amerika av forældrene Pasi. Nils Arveson og hustru Brita Anfindson. Faren er prest i St. Olaf, Iowa, og er fra Andre Arne, Østerøen ved Bergen, født av Arne Larsen Fosse og hustru Brita Lie. Carburys gemytlige bankier er saaleds ikke saa litet av en stril. Hans forældre har nok slidt og strævet paa sjø og paa land, og den seighet og utholdenhet dette folk var i besiddelse av, har sikkert gaatt i arv paa efterflegten. Og den forretningsaand, som strilen la saa glimrende for dagen ved Bergens fisketorb, har nok ogsaa Arveson faat sin store del av. I den korte tid han har staat for ledelsen av den nye bank, har han vist sig at være en utmerket forretningsmand, en elskværdig og folkelig kar, som er avholdt i fettleumentet. Han er gift og har et barn.

Carbury er den mindste største by i Amerika. Dengang jeg først kom med trænet var jeg i stor tvil om hvor jeg skulde finde byen. Og første gang jeg skulde gaa fra Carbury med trænet gif jeg længe og ledte langs med jernbanelinjen før jeg endelig fandt ut hvor trænet antagelig kom til at stoppe. Ja trænet stoppet nu egentlig ikke, det bare gled sagte forbi, saa den som vilde gaa med maatte hoppe paa og den som vilde ut maatte hoppe av.

Dette er nu blit anderledes. E. Garden fra Souris har etableret jernvareforretning og Garden er derfor ofte i byen. Skulde den reisende herefter bli i tvil om hvor byen er at finde skal han bare staa stille og lytte til han hører en lystig fløiten. Gaa efter „pshstringen“ og du vil finde byen og fløitemanden Garden. Et nyt depot er opført. Jim Hill, som overlot hele sin formue til sine barn, glemte dog ikke Carbury, men lot denne fremadstræbende by ved Turtle Mountains faa tilsigelse om nyt depot. Et stort og vakker skolehus virker imponerende og gjør store ting for byens utseende.

Bankmanden Arveson leder byens bankvæsen og sammen med Wareberg vogter han paa byens velfærd i alle retninger. John Glomset har en hyggelig restaurant, Ole Dyrstad har en tidsmæssig smedje og Martin Bardahl forskjønner byen med sin malerkost.

I byen redigeres „Carbury News“, det reneeste og bedste lokalblad i staten — en ære for redaktør Arveson. Ole Berg har transportforretning og Sig. Guttu og D. Lungren mottar farmernes hvede. Farmernes telefonkompani har sin centraloffice i Carbury.

(Fortsættes.)

Fællesraadet's organisationsmøde.

Fredag den 17de november 1916 blev „Bygdelagenes fællesraad“ organiseret i West Hotel, Minneapolis, Minn.

Det udkast til konstitution, som den dertil nedsatte „n.-mandskomite“ havde faat istand og før stevnerne sidste sommer tilsendt alle lags sekretærer, blev paany gennemgaaet punktvis og — efterat etpar smaa forandringer var gjorte — enstemmig antaget. I sin helhed lyder den nu saaledes:

1. Navn.

Denne organisation skal kjendes under navnet: Bygdelagenes Fællesraad.

2. Formaal.

Bygdelagenes Fællesraad skal tjene og fremme det, som kan bidra til at befordre god foritaelse og samvirke bygdelagene imellem og saadanne formaal, som bygdelagene i fællesskab sætter sig.

3. Sammensætning.

Fællesraadet bestaar av: To repræsentanter fra hvert av de bygdelag, som slutter sig til denne organisation. Selvfremvet medlem av Fællesraadet er lagets formand. Den anden repræsentant faares gennem specielt valg.

4. Raadgivende medlemmer.

Raadgivende medlem ved Fællesraadet's møde er ethvert medlem av et organiseret bygdelag.

5. Embedsmænd.

Fællesraadet organiserer sig ved at vælge: En formand; en viceformand; en sekretær; en kasserer og en arkivar.

Disse embedsmænd utgjør Fællesraadet's bestyrelse. De vælges paa et aar ved det aarlige møde og fungerer indtil de afløses ved nyt valg.

6. Møter.

Fællesraadet møter en gang hvert aar paa det sted og til den tid, som bestemmes av bestyrelsen.

Ekstraordinære møter kan sammenkaldes, naar bestyrelsen finder det paafrævet, eller naar mindst 10 medlemmer av fællesraadet forlanger, at formanden skal sammenkalde møde.

7. Myndighed.

Fællesraadet har blot raadgivende myndighed overfor de forskjellige bygdelag. Det kan vedta henstillinger til de forskjellige bygdelag, samt anbefale saker til behandling.

8. Vilove.

Vilove og regler, som findes paafrævet, har raadet myndighed til at anta, ændre og fortolke — dog saa, at de ikke strider mot nogen bestemmelse i denne konstitution.

9. Korum.

En tredjedel av Fællesraadet's medlemmer skal være korum.

10. Konstitutionsforandring.

Disse grundregler kan forandres, dersom to tredjedele av de tilstedeværende medlemmer av Fællesraadet tilstemmer det og en saadan av Fællesraadet antagen beslutning sanktioneres av en majoritet av de i Fællesraadet repræsenterte bygdelag.

De bygdelag, som ved dette organisationsmøde var repræsentert, og deres repræsentanter, som møtte for disse, var følgende:

1. Gudbrandsdalslaget, Pajt. L. P. Thorkveen, formand og Anton P. Branae, anden repræsentant.

2. Minneapolis Trønderlag, Harald Kleven, formand og R. Saugestad, anden repræsentant.

3. Njøsøenlaget, Dr. C. L. Opjal, formand og E. F. Sjernstad, anden repræsentant.

4. Nordfjordlaget, Elias Rachie, formand.
5. Nordlandslaget, C. D. Morck, formand og S. M. Drfield, anden repræsentant.
6. Numedølslaget, S. S. Strøm, formand.
7. Ringerikeslaget, Begger Gulbrandson, formand og D. S. Johnson, anden repræsentant.
8. Romsdalslaget, Prof. Jacob Lanner, formand.
9. Selbulaget, Christ. Swenson, viceformand og Pajt. J. H. Pedersen, anden repræsentant.
10. Solunglaget, Amund Østmo, formand og C. M. Berg, anden repræsentant.
11. Totenlaget, Johan C. Gran, formand.
12. Trønderlaget, Prof. D. G. Ristad, repræsentant.
13. Valdris Samband, A. A. Beblen, formand og A. M. Sundheim, anden repræsentant.
14. Østerdalslaget, redaktør N. T. Moen, formand.

Under konstitutionens gennemgaaelse og vedtagelse, samt under valget af embedsmænd fungerte Prof. D. G. Ristad som midlertidig formand og Pajt. L. P. Thorkveen som midlertidig sekretær.

Valget paa embedsmænd for det første aar havde følgende utfald:

Formand, Prof. A. A. Beblen, Minneapolis, Minn.

Viceformand, Prof. D. G. Ristad, Red Wing, Minn.

Sekretær, Pajt. L. P. Thorkveen, St. James, Minn.

Kasserer, Dr. C. L. Opsal, Red Wing, Minn.

Arkivar, C. D. Morck, Minneapolis, Minn.

Alle disse blev enstemmig valgte allerede ved første stemmegivning. Derved var orginationen utført, og de valgte embedsmænd overtog straks de dem betroede hverv.

Bestyrelsen skal sørge for at faa istand et udkast til bilove og forelægge dette ved næste aarsmøde.

Desuden skulde bestyrelsen jende en rundskrivelse til de lag, som ikke har sluttet sig til Bygdelagenes Fællesraad. Formentlig vil bestyrelsen i dette cirkulære gjøre opmærksom paa, at døren til raadsforsamlingens sal staar vidt aapen med et „friist“:

Velkommen

flettet i store bokstaver over denne indgangsdør.

*

Den tremandskomite, som ved sidste møte fik i opdrag at ordne med endel fællesciendom efter 17de mai festligheterne (Pajt. L. P. Thorkveen, Pajt. J. H. Pedersen og Mr. R. Saugestad) indleverede en fuldstændig rapport til møtet. De blev anmodet om at bli staaende indtil videre i utførelsen af dette hverv.

Der hersket stor samstemmighed under hele møtet, og en mere kollegial aand, end den, som kom tilsyne, kan man ikke godt tænke sig. Det bebuder godt for fremtiden. Det var ingen ængstelse for, at dette fællesraad vilde søke at gripe forstyrrende ind noget sted. Alle forstod og følte sig forvisset om, at her kan der ikke bli tale om at regjere, men blot om at planlægge et samvirke, der utelukkende tar sigte paa det, som er til norskamerikanernes gavn og hæder. Og alt, som fremmer dette, er jo indirekte en vinding for vort høit agtede adoptivland.

St. James, Minn., 20de november 1916.

L. P. Thorkveen, sekretær.

Nennion.

Emigranta so kom aaver Atlanteren paa seilskuta „Vinteren“ 1861 o so enno leve o bur i o omfring Mt. Goreb, Wis., samlaft i Mt. Goreb den 2den juli 1916, 55 aar ette dai kom te Dane County. 15 taa dei va daa testæes, o navne deres er (staaandæ fraa venstre, paa belæte): Mrs. Maria Doffen, født Rusbjon, 65 aar, fraa S. Murdal. Mrs. Beret Anderson, f. Arnejon, 65, N. Murdal. Mrs. Anna Meffelson, f. Baffen,

64, N. Murdal. Barbro Robjon, f. Huset, 64, N. Murdal. Mr. Sam Thompson Lien, 69, N. Murdal. Mr. Paul Lee ve Batne, 79, S. Murdal. Mr. Halvor Bangs Jordet, 79, S. Murdal. Mr. Knut Knutson Sveen, 76, S. Murdal. (Sittende, fraa venstre): Mrs. Kari Benson, f. Lien, 75, N. Murdal. Mrs. Njiri Germanjon, f. Lien, 79, N. Murdal. Mrs. Marit Barton, f. Lien, 81, N. Murdal. Mrs. Kari Baffen,

88, N. Murdal. Mrs. Beret Golden, f. Huset, 68, N. Murdal. Mrs. Eli Gaaden, f. Moen, 78, N. Murdal. Mrs. Naste Stølen, f. Gaabrud, 75, N. Murdal.

Baar'n 1861 va dæ ganstæ knappæ tier i Valders, o amerikafebern raja stært i nøræ o søræ Murdal, o mangæ gjef mæ, o endaa fleiræ ha gange mæ om dai ha faat nofo raa te di. Dæ va ein hail fløk so drog ivegen. Dai ifullæ sailæ ut ifraa Bergen paa ait sjep, so aittæ „Norge“, men daa dai kom dit so va sjepe Norge netop kommin te Bergen o va stap-pandæ full mæ stinkøl o den va ifji sjikka te ha følk i paa lang ti.

Dai vart daa ført in paa ai gammal skuta, so aittæ „Vinteren“, so va nofo halæ færdig te o reise mæ emigranta. Men den vart nok fji færdig paa tvo befo. Men te slut so for dæ daa ivægen, o dæ saag ut te gaa bra i dæ fystæ, men daa ho ifullæ te o sailæ mæ daarle vind, daa gjef dæ kient. Skuta va vist helst bygd te o staa paa ein sta. Dai fann paa o falla ho „knønsla“ taa di ho va so tværr i endo. Men om otte befo o firæ daga kom den te Quebec.

Dæ va 318 emigranta aaver havæ. Dæ tok daa omtrent tvo befo før dai kom te Dane County i Wisconsin. Dæ raijtæ dæ nokon paa for lai, men ain hail del stanja i Madison o Black Earth den anden juli 1861. No paa desje 55 aaro ha mange raijt her ifraa o mange ha faat haimløv. Allæ desje 15 so va samla her ha flete se ijøno ganstæ bra. Mange æ nok baadæ haltæ o stakkæ, men so ha vist allæ nok te o bærie se mæ te sin dø.

Dai haddæ nok ait rettigt høggele lite valdrisstevne, o mange taa dai haddæ ifji trefts sea dai kom her te. Mø haddæ daa go valdris dugur. Pastor Otto Mofstrøm helt ai rettigt go talæ o helt bøn, o so song dai ait par janga. Den so skriv dette fortældæ nofo ifrøno om reisa, o mangæ syntes o kjennæ

dæ at. Dæ va no ai besværlæ reifæ, men dæ va ingen so angra paa dæ. Dai va allæ sælæ taa di dai va komnæ fram.

Ja, dette æ no nofo so kji kjæm so mangæ ve. Men skullæ dæ vara nokon taa dai so va mæ paa „Vinteren“ so skullæ dæ vara kjært om dai vildæ sendæ ait postkort te me, mæ navn o adressæ. Ser mæ ai venle helsing te alle so va mæ paa „Vinteren“, o allæ Sambands læsara.

Mt. Goreb, Wis.

Sam Thompson (Vørjælien.)

Til medlemmer af Ringerikeslaget.

(Fra lagets sagasfriver.)

Nu er aarets travleste tid hengaat og landmanden kan nu i al ro og mag sætte sig ned i godt opvarmede værelser for at læse „Samband“ og andre blade og sanke kundskab baade om fortid og nutid. Nu er det tid til baade at skrive og læse, og jeg vil da bede alle medlemmer af laget som har modtaget spørgsmaalister, at de nu finder frem skrivefager og sætter sig ned for at udfylde listen og sende mig igjen. Det tar ikke saa svært længe at skrive navnene til far og mor, søster og bror, og ikke at forglemme hustru og børn, og saa tilføje ellers det som bedes om. Alt dette, som du saaledes skriver ned paa listen, vil du saa læse i „Samband“ og er det muligt for mig at finde lidt krydde og strø i biografierne saa skal jeg gjøre det.

Nu kan vel enkelte tænke: „min familiehistorie er ikke noget at lade trykke, jeg har intet at fortælle som kan være interessant at læse.“ Men kjære, tænke ikke saa. Dit navn og din slegt kan bli ligesaa interessant at læse om som nogen anden. Det er med Samband som med haren, at man ved ikke hvorhen den hopper. Samband har jo forvildet sig lige bort i Norge, og hopper da gaard imellem over Ringerikesbygderne. Sæt nu at en der borte faar se dit navn i Samband, og vil kanske

udbryde i stor begejstring og si: O nei, og nei! at jeg skulde faa se navnet til Anders eller Ole igjen, han som jeg sprang omkap med i min ungdom og som jeg hadde saa megen moro sammen med! Og saa gaar han til naboen og fortæller denne nyhed og minderne fra de glade ungdomsdage blir da opfrisket. De mindes da saa godt det eller hint som de tillsammans var med paa; „men saa reiste Anders eller Ole til Amerika. I førstningen skrev han ofte til mig; men saa i det sidste brev jeg fik fra ham fortalte han, at han vilde flytte til et andet sted og siden har jeg ikke hørt fra ham. Nu ser jeg da at han lever og hvor han bor.“ Ligeledes med dine ungdomsvenner som er udbandret her til Amerika. I er komne bort fra hverandre i dette store land og kjender ikke hverandres adresse; men ved at du sender mig din familiehistorie saa kan han gjennem Samband finde dig igjen. Samband gjør sit indtog i mange norske hjem her i landet og maa betragtes som et bindeled os imellem her og vore slegtninge i Norge. Derfor beder jeg: fyll ud listen og send mig den igjen. Du vil derved spare mig for meget arbejde med denne samlingen og gjøre laget en stor tjeneste og selv vil du ha bare glæde og hygge deraf.

Skulde listen som jeg sendte være kommen bort saa send mig nogle ord derom, og jeg skal jende en paa nyt.

Lad os ogsaa gjøre noget for Samband i løbet av vinteren. Sæt at vi kunde skaffe en abonnent hver, enten som medlem af laget eller som blot abonnent paa Samband, saa vilde det gjøre meget for udgiveren nu i disse dyre tider. Jeg tror det vilde ikke være saa vanskeligt at skaffe en abonnent hver, naar man vilde tale til sin nabo derom. De som nu har Samband og læser det synes virkelig at være fornøiet med dets indhold, og som bevis herpaa kan jeg oplyse, at Ringerikeslaget nu har over dobbelt saa mange medlemmer som da det blev stiftet forleden sommer. Det er for at saa Samband de

nu efter mødet gaar ind i laget og da maa de vel finde fornøielse af at læse det.

Saaer da at medlemmerne af vort lag sender mig sine biografier, saa vi udvandrede Ringerifinger kan faa en grepa god og fylldig udvandringshistorie.

D. S. Johnson.

Halvor E. Msafer ved Walcott, N. Dak., er en av de ældste bygdelagsmænd blandt os og er en av stifterne av Hallinglaget, og var længe dets kasserer og korresponderende sekretær. Der er ingen halling, som er mer elsket og hyldet av sine sambydinger og ingen blandt dem fortjener det mer end han gamle, ærbørdige Halvor. Idet han nylig fornyet sit abonnement skriver han:

„Jeg liker utmerket godt „Samband“...Jeg læser Samband med største interesse. Settlingshistorie, paa Spring Grove og Wilmington, av D. S. Johnson, og mange andre gode sribenter er meget interessante og værdifulde. Jeg tafker Samband for samværet i aarets løp og ønsker forfættelse og et maanedlig besøk. Jeg kan hilse dig, redaktør Veblen, at jeg er med god helse og alt vel til dato. Saa en venlig hilsen til redaktør og alle Sambands læjere fra gamle Msafer.“

GLIMPSSES FROM AGNES MATHILDE WERGELAND'S LIFE by Maren Michelet. Memorial Edition. Privately printed. 1916. 236 pages.

Dette prægtig utstyrte bind, med en rigdom av meget vel utførte billeder, baade portrætter og partier, er først et vakkert og værdig minde om Dr. Wergeland og hendes virke. Dernæst gir det et meget fyldig og klart bilde av denne prægtige kvindes personlighet paa samme tid som

det gir en alsidig oversigt over hendes liv og hendes utdannelse og mange interesser. Boken er skrevet av en, der baade ærligt og sympatisk bedømmer sin landsmandindes hele virke. Forfatteren har ikke blot sit eget kjendskap til Dr. Wergeland at stole paa, men har fra alle mulige kilder forstaat at plukke og samle, saa hun har formaadd at gi os et bilde slik at naar vi har læst boken, saa føler vi at vi intimt kjender kvinden, læreren, landsborgeren Agnes Mathilde Wergeland. Nærværende utgave er privat utgit og er vistnok ikke i bokhandelen, men det forlyder, og vi haaber det er saa, at verket vil utkomme i en utgave som blir at faa kjøpt. Vi vil især anbefale den til den yngre slegt, fornemmelig til de unge av begge kjønn som har attraa efter at utdanne sig og utvikle sine evner og gaver enten det skal være gjennom skolegang eller læsning. De vil gjennom kjendskap til Dr. Wergelands liv og personlighet finde megen opmuntring og sund veiledning.

SLAVERY IN THE GERMANIC SOCIETY DURING THE MIDDLE AGES. By Agnes Mathilde Wergeland, Ph. D. The University of Chicago Press, Chicago, Illinois. 158 pages, cloth. Price \$1.00 net, postage extra, weight 11 ounces.

THE WORKING CLASSES IN FRANCE, a Review of Levasseur's Histoire des Classes Ouvrières et de L'industrie en France avant 1789. By Agnes Mathilde Wergeland, Ph. D. The University of Chicago Press. 136 pages, cloth, price \$1.00 net, postage extra, weight 10 ounces.

Vi gjengir frit noget fra et brev fra en der kjendte Dr. Wergeland og hendes arbeide og som besidder betingelser

for en saglig bedømmelse av ovennævnte bøker. — Jeg anser Miss Wergelands "Slavery in Germanic Society" for den mest avgjørende granskning av emnet som er blitt offentliggjort. Det er et studium av kilder blot saavidt materialet ikke hadde blitt behandlet, eller fyldestgjørende behandlet, av de forfattere hun anfører fra og gjør bruk av. Og det har den særværdi at det er utarbeidet av en der er grundig hjemme i de litterære oldtidslevninger i Norden, men saavidt fordomsfri, at hun ikke overser den vrang side av den tids liv. Det meste som er skrevet om den skandinaviske oldtids indretninger — og det er værre med det om germanske institutioner — er saa forvrængt ved fordomsfull chauvinisme, at det er praktisk talt helt upaalitelig som veiledning i sindig studium av emnet. Trods sin utprægede nationalstolthet hadde Miss Wergeland forbausende litet av slik chauvinisme, og dette har desværre bidrat til at hindre hende i at opnaa den hende tilkommende paaskjønnelse.

"Working Classes in France" er en gjennomgaaelse av Levasseurs "Histoire des Classes Ouvrières." Det er av historikere anset som fortrinlig godt arbeide, og Levasseur gjorde sig umak med at skrive baade til Miss W. og til redaktøren av Journal of Pol. Econ. (hvori avhandlingen først blev trykt) og uttalte sig i høist smigrende uttrykk om verket.

Disse bøker av Miss Wergeland bør finde læsere blandt dem av vort folk som nyder godt stof om de nævnte emner. De er, som alt fra hendes pen, forfattet i et korrekt engelsk som det er en fornøielse at læse om blot for sprogets skyld. Vi er tak skyldig Free Church Book Concern for eksemplarer til anmeldelse av ovennævnte bøker.

VANG OG SLIRE. Av Tore Ey. Nikolai Olsens Boktrykkeri. Kristiania.

Jeg har nylig faat mig tilsendt ovennævnte bok, og da jeg endnu ikke har set den anmeldt i "Samband" vil jeg tillate mig at henlede læserens oppmerksomhet paa verket.

Boken er paa henved 800 sider, skrevet paa let læselig valdrismaal og trykt paa godt papir. Prisen kjender jeg ikke. Forfatteren bruker det oprindelige navn paa den gaard, han kom fra. Det heter til dagligdags Øigarn, men skrives Ødegaard. Han er en bror av direktøren og av lensmanden.

Indholdet er kort og godt "ei nokre or um garadn der og fjøket, som har but paa dei, i dei siste tvo hundre aar før 1865." Det sier sig selv, at verket blir av særlig interesse for folk fra øvre Valdris, men der findes da ogsaa adskillig av fællesinteresse, ja, det kan trygt sies, at den vil læses med utbytte av enhver, der ønsker et mer intimt kjendskap til sit folk og sit land. For "vil du lære o førstaa den tie, du leve i, og laga de ei meining um den tie, so kjem, so maa du lære o kjenne so mykji du kan taa dei tin, so har gange."

De første hundre sider gir interessante historiske opplysninger om Valdris om Vang, fjell og fjora i Vang, Slire, fjell og fjora i Slire, veie, kirker, embedsmænd, lensmænd, skolevæsenet, næringsveie, folkemængden, osv. Der findes utdrag av gamle protokoller, skjøter, skiftebrev, osv.

Det øvrige av boken medgaar til en kort beskrivelse over ethvert gaardsbruk i Vang og Slire (østre og vestre). Det begynner med Nystuen og slutter med Sletteberg. Først brukets navn, hvad navnet kommer av, hvad slylden er, eierens eller brukerens navn nedigjennem aarene til 1865. Ofte opplyses hvor vedkommende fik "gjifta si fraa" og

man kan paa den maate følge slegtens forgrening utover bygden. Det er et stort og fortjenstfuldt arbeide hr. Ødeggaard har nedlagt, et arbeide som visselig vil bli paaskjønnet nedgjennem tiderne.

I. O. H.

 JULESANG.

Lyt! o lyt til klangen,
 Lyt om end i fremmed land
 End den samme sangen,
 Fred til kvinde og til mand.

Hør! o hør den kimen
 Klingende i luften nu;
 Nu som før i tiden
 Vibrer den i sind og hu.

Tag, ja tag af hatten
 Og stans om midt i vrимlen.
 Det er juleaftens
 Bøn om fred fra himlen.

Fred! om fred paa jorden,
 Folket tynges, bløder nu,
 Slagmark er den vorden,
 Folkelykke knuses nu.

Før, ja før lød sangen
 Jublende fra englemund,
 Sorgfuld lyder klangen
 Nu henover blodig grund.
 Martin Odegard.

JULEN KOMMER!

En FONOGRAF er en vakker julegave til mor i huset og saa er der mange norske recorder. Om noget saadant skulde trænges eller et PIANO eller ORGEL, hvorfor da ikke erindre NORTHWESTERN MUSIC HIUSE, 520 2nd Ave. S. Det er det eneste norske musikhus i Minneapolis. Den forretning blev paabegyndt af Carl Raugland for nu over 19 aar siden. Skriv efter vore kataloger.

Norwegian-American

er det bedste middel til at bibringe den opvoksende slægt af norsk-amerikanere interesse for sine forfædres minder, kultur, historie, literatur, samt at gjøre dem kjendt med vort folks virksomhed, og almene nyheder om dem, hele verden rundt; men især i Amerika. Foruden Norwegian-American er intet norsk hjem fuldt udstyret med bladliteratur. Frit prøveeksemplar faas ved at skrive til

NORWEGIAN-AMERICAN

Northfield, Minn.

Bestemmelser om Valdrisgaven.

"1. Indsamlingen til Valdris optages paa den maate, at bidragene til hvert herred holdes særskilt, og giverne bestemmer til hvilket herred bidraget ydes.

2. Bidragsyderne udtaler til hvilket øiemed de ønsker deres bidrag anvendt.

3. Indsamlingen fortsættes til valdrisstevnet i 1917, og det samlede beløb oversendes hvert herred som et urørligt fond, undtagen de gaver, som giverne bestemmer for noget andet. Herredsstyret forvalter samme og anvender indtægterne deraf som det finder det mest hensigtsmæssigt, dog saaledes, at tilbørligt hensyn tages til bidragsydernes ønske."

For cirkulærer og al anden oplysning man ønsker, skriv til sekretæren. Bidrag og løfter om bidrag sendes til kassereren. Følgende er komiteens medlemmer:

Fra Vang, C. J. Heen, Dennison, Minn.

Fra V. Slidre, I. O. Hovey, 2121 Hennepin Ave., Minneapolis, Minn. SEKRETÆR.

Fra Ø. Slidre, T. O. Roble, Manfred, N. Dak.

Fra Etnedalen, Johannes Anderson, Cottenwood, Minn.

Fra N. Aurdal, A. M. Sundheim, 3205 Park Ave., Minneapolis, Minn. KASSERER.

Fra S. Aurdal, L. C. Goplerud, Portland, N. Dak.

A. A. Veblen, 305 Walnut St. SE., Minneapolis, formand.

Lutheran Publishing House

DECORAH, IOWA, (OR 322 4th ST. S., MINNEAPOLIS.)

Hans Nielsen Hauge, Livsbillede\$1.25
Amerikabreve. "Til far og bror i Norge". P. Mørck \$1.00
Egte Perler. Livsbilleder af tre norske kvinder.....\$.60
Jonas Lie, Den fremsynte, 95 cents. Thomas Ross....\$.75
Billedverker, fra land og by i Norge. Større og mindre
samlinger, alle gode, til følgende priser: 40 cts,
50 cts, 60 cts, 75 cts, \$1.75, og.....\$2.00

Sendes portofrit mod forskudsbetaling.

For Julebordet

SNART kommer julen, og du og dine ønsker at nyde den stille fred og hjemlige hygge som hører julehøitiden til. Disse to julehefter, **JUL I VESTERHEIMEN** for voksne og **JULEBUD** for barn byr paa udvalgt, god og interessant underholdning for hele familien; de bringer julestemning med sig baade i tekst og billeder.

Jul i Vesterheimen.....\$0.60
Julebud 0.25
Folke-Kalender 1917 0.10
Lutheran Almanac 1917 0.10

Rigt udvalg av billeder, testamenter, salmebøger, billedverker, religiøse bøger og litteratur passende for julepresenter.

Skriv efter prislister til

AUGSBURG PUBLISHING HOUSE,
425-429 S. 4th St., - - - - Minneapolis, Minn.

Norsk Brillemaker

I Minneapolis er en Valdris Brillemaker, som gjerne vil sælge dig briller naar du behøver noget saadant. Naar du nu kjøper billeder, illustrerte bøger og anden læsning til julen, maa du ha dine briller i orden, saa du kan ha godt av disse vakre saker. Faa dig ret avpassede "Glas-ango", eller faa de gamle brillerne sat istand, hos brillemakeren

EVEN E. OSTREM

108 South 7th Street - - - Minneapolis, Minn.